

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Logistično inženirstvo
Modul: Vojaška logistika

VOJAŠKA DISCIPLINA IN VLOGA ENOTOVNEGA PODČASTNIKA

Mentor: Podpolkovnik Robert Simonič, mag. inž. log.   Kandidat: Boštjan Posinger
Somentor: Podpolkovnik Robert Simonič, mag. inž. log.
Somentor: Višji praporščak Uroš Gornik

Maribor, februar 2020

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju podpolkovniku Robertu Simoniču, mag. inž. log., poveljniku Šole za podčastnike Slovenske vojske, in somentorju praporščaku Urošu Gorniku za vse strokovne nasvete ter usmeritve pri izdelavi diplomskega dela.

Posebej pa se zahvaljujem svoji družini za razumevanje, potrpežljivost in spodbudo v ključnih trenutkih mojega dela.

IZJAVA

Študent Boštjan Posinger izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom podpolkovnika Roberta Simoniča, mag. inž. log.

Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

Vojaška disciplina je temelj vsake vojaške organizacije, brez nje si ni mogoče predstavljati uspešnega in učinkovitega delovanja. To še posebej velja v boju ali vojni, kjer sta prisotna stres in strah pred smrtjo. Vojaška organizacija ali enota, ki bo imela disciplinirane, dobro izurjene vojake in bo disciplino v svojih vrstah uspela ohraniti tudi v najtežjih trenutkih bojev, bo naredila velik korak na poti k zmagi.

Zato vse vojaške organizacije, vključno s Slovensko vojsko, dajejo velik poudarek urjenju in krepitvi vojaške discipline, jo nenehno nadzirajo, krepijo in ob kršitvah takoj sprejemajo ukrepe za izboljšanje stanja vojaške discipline, v skladu z zakoni in pravilniki.

V diplomski nalogi bomo v prvem delu predstavili pojem vojaška disciplina in njen pomen za vojaško organizacijo. V drugem in tretjem delu bodo predstavljeni predpisi, ki urejajo področje vojaške discipline v Slovenski vojski, ter kako je v primeru kršitev vojaške discipline urejeno disciplinsko ukrepanje. Da bi lažje razumeli vlogo, ki jo ima enotovni podčastnik pri ohranjanju in krepitvi vojaške discipline, so v četrtem delu naloge predstavljene vloga in naloge, ki jih ima enotovni podčastnik v enoti. V zadnjem delu naloge so predstavljeni načini, s katerimi lahko enotovni podčastnik ukrepa, da izboljša stanje vojaške discipline, ter opis nekaterih težav, s katerimi se pri tem lahko sreča.

KLJUČNE BESEDE

- Slovenska vojska
- Vojaška disciplina
- Kršitve vojaške discipline
- Enotovni podčastnik
- Utrjevanje vojaške discipline

ABSTRACT

Military discipline is the foundation of every military organisation and it is impossible to imagine a successful and effective operation without it. This is especially true in combat or war, where stress and fear of death are integral parts. A military organisation or unit which has disciplined and well-trained soldiers and can also maintain discipline in the ranks even during the most difficult moments of combat makes a major step towards victory.

That is why all military organisations, including the Slovenian Armed Forces, place great emphasis on training and strengthening military discipline, constantly monitor and reinforce it, as well as they improve the state of military discipline in the event of violations by taking immediate measures in accordance with laws and regulations.

In the first section of the thesis, we present the concept of military discipline and its importance for a military organisation. The second and third sections outline the regulations governing military discipline in the Slovenian Armed Forces, and how disciplinary action is regulated in the event of violations of military discipline. In order to better understand the role of the unit non-commissioned officer in maintaining and enhancing military discipline, the fourth section of the thesis presents the role and functions of the unit non-commissioned officer in their unit. The final section of the thesis presents ways in which a unit non-commissioned officer can take action to improve the state of military discipline and describes some of the problems which may be encountered during that.

KEYWORDS

- The Slovenian Armed Forces,
- Military discipline,
- Violations of military discipline,
- Unit non-commissioned officer,
- Strengthening military discipline

KAZALO VSEBINE

1	Uvod	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Cilji naloge	1
1.3	Predstavitev okolja	1
1.4	Predpostavke in omejitve	2
1.5	Metode dela	2
2	Disciplina in vojaška disciplina	2
2.1	Definicija discipline	2
2.2	Vojaška disciplina.....	3
2.3	Predpisi, pravila, standardi in norme vojaške discipline v Slovenski vojski ..	6
3	Disciplinsko ukrepanje v slovenski vojski.....	7
3.1	Pravna podlaga in predpisi za disciplinsko ukrepanje v Slovenski vojski	7
3.2	Vrste kršitev	8
3.3	Disciplinski ukrepi.....	11
3.4	Pristojnosti za vodenje disciplinskega postopka	11
4	Vloga, odgovornost in naloge enotovnih podčastnikov v Slovenski vojski.....	12
4.1	Vodni enotovni podčastnik	14
4.2	Četni enotovni podčastnik	17
4.3	Polkovni/bataljonski podčastnik.....	19
5	Vloga enotovnega podčastnika pri utrjevanju vojaške discipline	22
5.1	Kdaj je potrebno ukrepati?	22
5.2	Kako je potrebno ukrepati?	24
5.3	Težave, s katerimi se lahko sreča enotovni podčastnik	28
5.3.1	Enotovni podčastnik nima podpore poveljnika enote	28
5.3.2	Spodkopavanje avtoritete EPČ od podrejenih PO	30
5.3.3	Nedoslednost pri krepitvi vojaške discipline.....	31
5.3.4	Pomanjkanje izkušenj in znanja pri uveljavljanju vojaške discipline ...	32
6	Zaključki	33
7	Bibliografija	34

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prikaz delitev nalog med podčastniki in častniki.....	14
Tabela 2: Vadba odzivnosti na ukaze - prva podskupina vaj	25
Tabela 3: Vadba na odzivnosti na ukaze - druga podskupina vaj	26

KRATICE IN AKRONIMI

10. Bms	10. bataljon za mednarodno sodelovanje
ČPČ:	Četni podčastnik
DVSIU:	Dopolnilno vojaško strokovno izobraževanje in usposabljanje
EPČ:	Enotovni podčastnik
MOM:	Mednarodne operacije in misije
MORiS:	1. specialna brigada MORiS
MS:	Materialna sredstva
NATO:	North Atlantic Treaty Organisation
NGŠSV:	Načelnik Generalštaba Slovenske vojske
NVIU:	Nadaljevalno vojaško izobraževanje in usposabljanje
PINK:	Poveljevanje in kontrola
POE:	Podrejene organizacijske enote
PPL:	Podčastniška funkcijsko podporna linija
PS:	Pravila službe
PzM:	Partnerstvo za mir
SOP:	Standardni operativni postopek
SV:	Slovenska vojska
VED:	Vojaška evidenčna dolžnost
VIU:	Vojaško izobraževanje in usposabljanje
VPČ:	Vodni podčastnik
ZJU:	Zakon o javnih uslužbencih
ZObr:	Zakon o obrambi
ZSSloV:	Zakon o službi v Slovenski vojski

1 UVOD

1.1 Predstavitev problema

Področje dela, ki ga bomo v diplomski nalogi obravnavali, je disciplina, s poudarkom na vojaški disciplini in vlogi, ki jo ima enotovni podčastnik pri uveljavljanju ter krepitvi le-te. Disciplina je eden temeljev vsake vojaške organizacije, prav tako ima vojaška disciplina izjemno pomembno vlogo pri delovanju Slovenske vojske v miru, na operacijah kriznega odzivanja in v vojni. Opisali bomo, kaj je vojaška disciplina in v katerih aktih je opredeljena vojaška disciplina v Slovenski vojski. Na kratko bomo opisali, kako je urejeno disciplinsko ukrepanje v Slovenski vojski, ter predstavili naloge in vlogo enotovnih podčastnikov v Slovenski vojski. Poudarek naloge bo predstavitev vloge, ki jo imajo enotovni podčastniki pri uveljavljanju vojaške discipline, kdaj in kako morajo ukrepati ter s kakšnimi težavami se lahko srečajo pri krepitvi vojaške discipline.

Enotovni podčastnik mora biti poveljujočemu v enoti s svojim znanjem in predvsem z izkušnjami v oporo ter je nepogrešljiv člen v liniji vodenja in poveljevanja, pri uveljavitvi in krepitvi vojaške discipline.

1.2 Cilji naloge

Namen diplomske naloge bo raziskati pojem vojaška disciplina in pomembnost vojaške discipline za vojaško organizacijo ter naloge enotovnih podčastnikov, in sicer njihovo vlogo pri krepitvi vojaške discipline, kdaj in kako naj ukrepajo, da bodo ohranili ali dvignili nivo vojaške discipline v enoti ter s tem prispevali k učinkovitejšemu vodenju enote.

Cilj diplomske naloge Vojaška disciplina in vloga enotovnega podčastnika bo predstaviti pojem vojaška disciplina in pomen vojaške discipline v vojaški organizaciji. Predstaviti naloge enotovnih podčastnikov ter ugotoviti vlogo, ki jo ima enotovni podčastnik pri uveljavljanju vojaške discipline.

1.3 Predstavitev okolja

Vojaška organizacija ima strogo predpisano hierarhijo in natančno določeno linijo poveljevanja, kjer mora vsak poznati svojo dolžnost in odgovornost, ki jo ima do organizacije, svojih podrejenih in nadrejenih. Vojaška disciplina je tako nepogrešljiv del vsake vojaške organizacije, zato je ena glavnih skrbi poveljujočih, da ohranijo visoke standarde vojaške discipline. Pri tem morajo usklajeno delovati vsi, od poveljnikov oddelkov, enotovnih podčastnikov in poveljujočih v enotah. Odgovoren za stanje vojaške discipline bo poveljujoči v enoti, vendar pri tem ni sam, saj mu je v

pomoč enotovni podčastnik, ki neprenehoma nadzira stanje discipline, ter mu svetuje pri ukrepih za krepitev vojaške discipline. Dobro sodelovaje med njima bo pripomoglo, da bo enota dosegala predpisane standarde vojaške discipline.

1.4 Predpostavke in omejitve

Vojaška disciplina je eden najpomembnejših elementov vsake vojaške organizacije. Brez ustrezne vojaške discipline ni učinkovitega vodenja in poveljevanja, zato je treba vojaško disciplino nenehno uriti in utrjevati. Enotovni podčastnik v enoti mora biti pri uveljavljanju vojaške discipline v pomoč poveljujočemu v enoti in ima lahko ključno vlogo pri uveljavljanju in utrjevanju le-te. Da bi lahko učinkovito prispeval k utrjevanju vojaške discipline, potrebuje enotovni podčastnik določena znanja in izkušnje.

Raziskavo bomo omejili na območje Slovenske vojske, prav tako ne bomo pri izdelavi diplomske naloge uporabljali dokumentov, ki imajo stopnje tajnosti.

1.5 Metode dela

Pri izdelavi diplomske naloge bomo uporabili več različnih metod. Opisno oziroma deskriptivno metodo, s študijo domače in tuje literature. Primarni viri bodo zakoni in predpisi, ki urejajo področje vojaške discipline, sekundarni viri bodo članki, knjige in priročniki. Metodo klasifikacije bomo uporabili pri opredeljevanju pojmov, ki so nujni za razumevanje problema predstavljenega področja, in metodo komparacije za prevzemanje opazanj, spoznanj, stališč, sklepov ter ugotovitev drugih avtorjev.

2 DISCIPLINA IN VOJAŠKA DISCIPLINA

2.1 Definicija discipline

Disciplina izhaja iz latinskega izraza »disciplinam«, ki je prvotno označeval učenje, pouk, kot tudi vzgojo, red. Ta dvojni pomen se ohranja še danes, saj pomeni stroko, panogo v znanosti ali športu, pa tudi poslušnost pravilom, sistemu navodil in usmeritev, ki otroka spodbujajo, da sam uravnava svoje vedenje. Disciplina kot samodisciplina je povezana s sodobnim pojmovanjem subjektivnosti. Kant tako razlikuje notranjo prisilo kot samodiscipliniranje s pomočjo uma od zunanje prisile. Prva je pogoj avtonomije, druga je njeno nasprotje. Pri Durkheimu je disciplina povezana s strukturo meščanske družbe, je »prvi moment moralnosti«. Od dresure se disciplina razlikuje po tem, da se ji subjekt sam prostovoljno podredi. Foucault s konceptom discipliniranja disciplino poveže z oblastjo in s subjektom kot tistim, ki je podrejen (Agencija za raziskovanje RS, 2008-2009).

Slovar slovenskega knjižnega jezika (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2019) opredeli disciplino na dva načina. Prvi način je, da je disciplina podrejanje, podreditev pravilom, predpisom, ki so enaki za vse člane kake skupnosti. Drugi način pa opredeli pojem disciplina kot panogo, področje znanosti, umetnosti in športa.

Lubi navaja, da je disciplina predpogoj za uspešno delo. Pomeni namreč izvajanje nalog in ukazov nadrejenih ob spoštovanju predpisanega reda, običajev, organizacijskih in zakonskih predpisov. V bistvu gre za obnašanje posameznika in enote skladno z dobljeno nalogo in obstoječimi normami (Lubi, 2007, 102).

2.2 Vojaška disciplina

Besedna zveza »vojaška disciplina« nam iz spomina pogosto prikaže slike iz kakšnega filma, kjer »dril inštruktor« kriči in zmerja nabornika oziroma vojaškega novinca, ki se trudi v nemogočih pogojih ter v nedogled izvrševati njegove ukaze, ki niso nikoli dovolj dobro ali dovolj hitro izvršeni. Takšna percepcija vojaške discipline je seveda zmotna.

Pravila službe v Slovenski vojski (Pravila službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, 84/09, 2009) v sedmi točki opredeljujejo vojaško disciplino kot brezpogojno, natančno, pravilno in pravočasno izpolnjevanje vojaških dolžnosti v skladu s predpisi, temi pravili službe ter akti vodenja in poveljevanja.

Vojaška disciplina je eden ključnih elementov za delovanje vsake vojaške organizacije, naj bo to v preteklosti, sedanjosti ali prihodnosti. Vsaka vojaška organizacija je strogo hierarhično urejena organizacija, ki ima vzpostavljen sistem vodenja in poveljevanja ter je zavezana k upoštevanju pravil in predpisov. Osnovni namen vsake vojaške organizacije je vodenje oboroženega boja. Da pa je vojaška organizacija sposobna učinkovito delovati v boju, morajo biti njeni pripadniki odlično usposobljeni oziroma izurjeni v bojevanju, biti morajo deležni dobrega vodenja in poveljevanja, predvsem pa morajo biti disciplinirani.

V človekovi naravi je, da se boji bojevanja, da bi pri tem bil ubit ali da bi moral ubijati. Zato je urjenje in utrjevanje vojaške discipline ena ključnih nalog vsake vojaške organizacije, z namenom da se zagotovi dosledno izpolnjevanje ukazov tudi v najtežjih pogojih bojevanja. Iz zgodovine je znanih veliko primerov, ko so številčno majhne enote s svojo discipliniranostjo uspele ustaviti ali premagati veliko številčnejšega nasprotnika.

Ker je vojaška disciplina izjemnega pomena za vsako vojaško organizacijo, se zdijo načini vzdrževanja in utrjevanja vojaške discipline z vidika drugih civilnih organizacij kruti. Proces urjenja in vzdrževanja vojaške discipline je proces, ki nenehoma poteka.

V začetku, ko nabornik ali vojaški novinec vstopi v vojaško organizacijo, se vojaška disciplina uri predvsem s pomočjo drila, kjer se določene vojaške veščine urijo tako, da se ponavljajo tako dolgo, dokler se popolnoma ne usvojijo in pridejo v navado. S tem dosežemo, da ravna nagonsko tudi v ekstremnih razmerah utrujenosti in stresa. Vojak, ki bo s pomočjo drila usvojil določeno veščino, bo tudi v najtežjih razmerah sposoben reagirati tako, kot bo od njega zahtevala določena situacija. Pomen vojaške discipline opiše Carl von Clausewitz v svojem delu *O vojni*, ki pravi, da vojsko, ki v najbolj rušilnem ognju ohrani svoje običajne razvrstitve, ki nikoli ne prisluhne namišljenemu strahu in utemeljenemu korak za korakom odreka prostor, ponosno v občutku svojih zmag, ki tudi sredi pogube poraza ne izgubi moči za poslušnost, spoštovanje in zaupanje v svoje poveljnike – tako vojsko prežema vojaški duh (Clausewitz, 2001, 110).

Vojaška disciplina se je skozi zgodovino neprenehoma spreminjala. V preteklosti so bile metode za discipliniranje vojakov velikokrat krute in za današnje standarde popolnoma nesprejemljive, saj je ohranjanje vojaške discipline temeljilo predvsem na tem, da so se vojaki bali svojega poveljujočega in posledic, ki bi jih bili deležni pri neupoštevanju njegovih povelj. S fizičnim kaznovanjem in strahom pred poveljujočim so se vojaki pogostokrat bolj bali svojega poveljnika, kot pa nasprotnika. Seveda je v današnjem času takšno uveljavljanje vojaške discipline, ki bi temeljila na fizičnemu ali psihičnemu kaznovanju, popolnoma neprimerno in družbeno nesprejemljivo.

Vojaška disciplina je neločljivo povezana z vrednotami, ki so značilne za določeno družbo. V Slovenski vojski so vrednote opisane v *Vojaški doktrini*, *Pravilih službe*, *Etičnemu kodeksu* in *Kodeksu etike javnih uslužbencev*. Pripadnike Slovenske vojske, kot delavce v državni upravi, k določenemu načinu vedenja zavezuje *Kodeks ravnanja javnih uslužbencev*, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela 18. januarja 2001. Z nastankom poklicne vojske pa se je pokazala potreba po nastanku etičnega kodeksa, ki bi upošteval posebnosti vojaškega poklica. Slovenska vojska je *Kodeks vojaške etike* dobila 18. julija 2009, ki ga je na podlagi *Zakona o službi v Slovenski vojski* sprejela Vlada Republike Slovenije. Kodeks mora ob podpisu pogodbe obvezno podpisati vsak pripadnik Slovenske vojske in se s tem zaveže k spoštovanju določb kodeksa.

Kodeks vojaške etike Slovenske vojske ima nalogo usmerjati in voditi ravnanje pripadnikov Slovenske vojske ter jih vzpodbuja pri opravljanju nalog v skladu z vrednotami Slovenske vojske. Vsebina in ustroj kodeksa nam dajeta vedeti, da gre za univerzalen kodeks, ki vsebuje predpise, ki so že predpisani v drugih krovnih aktih (*Zakonu o službi v Slovenski vojski* in *Pravilih službe Slovenske vojske*). Kodeks je sestavljen iz uvoda in dveh delov. V uvodu kodeksa je predstavljen namen kodeksa, ki določa, da mora vsak pripadnik Slovenske vojske ves čas opravljanja vojaške službe ravnati častno in v skladu z etičnimi vodili ter načeli, ki so določene v kodeksu. V prvem delu kodeks govori o etičnih vodilih in načelih, ki veljajo v Slovenski vojski. V

skladu z etičnimi vodili in načeli so pripadniki Slovenske vojske osebno odgovorni, ko odločajo o uporabi sile, prevzemajo odgovornost za dejanja svojih podrejenih, so lojalni in zvesti svoji domovini Republiki Sloveniji, vojaško službo opravljajo predano, požrtvovalno in strokovno, so častni, pogumni ter vztrajni. Kodeks jih zavezuje, da se po teh vodilih in načelih ravna tako v javnem kakor tudi v zasebnem življenju. V drugem delu pa kodeks govori o načelih opravljanja vojaške službe, kot so: izražanje spoštovanja in zaupanja do podrejenih, skrb za podrejene, upoštevanje enakopravnosti pripadnikov Slovenske vojske, spoštovanje dostojanstva, spoštovanje človekovih pravic in dostojanstva, pravočasno, vestno in strokovno izpolnjevanje nalog.

S podpisom kodeksa se pripadniki Slovenske vojske zavežejo, da bodo upoštevali in ravnali v skladu z etičnimi vodili in načeli, ki so določene v kodeksu. Da bi lahko izpolnili to svoje poslanstvo, je usposabljanje na temo vojaške etike vključeno tudi pri vseh usposabljanjih in izobraževanjih v Slovenski vojski. Usposabljanj so deležni tako vojaki kot podčastniki in častniki. S tem lahko postane Etični kodeks Slovenske vojske odličen pripomoček pri uveljavljanju in utrjevanju vojaške discipline.

Najprimernejša načina vzgoje vojaške discipline v današnjem času sta način, ki temelji na zgledu poveljujočega, po katerem se ravna njegovi podrejeni, in drugi način, ki temelji na samodisciplini in odgovornosti do sebe, poveljujočega enote ter njenih pripadnikov. Če poveljujoči želi, da bodo njegovi vojaki ravnali in se obnašali v skladu s standardi vojaške discipline, mora v prvi vrsti biti sam strikten pri upoštevanju standardov vojaške discipline, saj bo le tako lahko pričakoval od svojih vojakov enako vedenje. Vojaki od svojega poveljujočega pričakujejo in potrebujejo zgled. To terja od poveljujočega veliko odgovornost, pa vendar noben vidik vodenja ni tako močan, kot je vodenje z zgledom. Če poveljujoči pričakuje od svojih vojakov pogum, kompetentnost, odkritost, zavzetost in integriteto, jim mora to pokazati, saj bodo vojaki posnemali njegovo vedenje. Postaviti jim mora visoke, pa vendar dosegljive standarde, pripravljen mora biti storiti to, kar zahteva od svojih vojakov, z njimi mora deliti nevarnost in stiske. Njegov vzgled vpliva na vojake bolj kot katerakoli druga oblika vzgoje vojaške discipline (Field Manual št. 22-100, 1990, 6). Da pa bi vojaki v nevarnih in stresnih okoliščinah delovali učinkovito in disciplinirano, jim mora poveljujoči zagotoviti namen in razlog, zakaj morajo narediti to, kar od njih pričakuje. Poveljujoči jim mora določiti prednostne naloge, razložiti pomembnost naloge ter s ciljem osredotočiti vojake na izvedbo naloge.

Povdarek vzgoje vojaške discipline v sodobnem času pa gre vedno bolj v smeri vzgoje samodiscipline. Samodisciplina pomeni, prisiliti se k temu, da opraviš svojo dolžnost oziroma kar bi moral storiti, ne glede na stres, izčrpanost ali drugačna stanja. Disciplinirana enota se prisili, da opravi svojo dolžnost v vsaki situaciji. V disciplinirani enoti bodo vojaki imeli samozavest in pobudo, kar je potrebno, da odločno in ob pravem času ukrepajo, kar bo pomagalo enoti pri opravljanju naloge. Samodisciplina

pa pride z urjenjem v realističnih in težkih pogojih, kjer je poveljujočim mar za urjenje in poučevanje svojih vojakov. S tem bodo vojaki postajali bolj izkušeni in motivirani, da bodo vso svojo energijo uporabili za uspešno izvedbo naloge, ter s tem naredili enoto močnejšo (Field Manual št. 22-100, 1990, 42).

Večina sodobnih vojaških organizacij je danes profesionalnih, ki svojim vojakom omogočajo karijerne poti in vir dohodka. Vojaška disciplina lahko tako izhaja tudi iz razloga strahu pred izgubo službe in ne toliko iz razloga, da bi bili fizično ali kako drugače sankcionirani. Tako je danes v sodobnih vojaških organizacijah vedno manj striktna vojaška disciplina in vedno več fleksibilne organizacijske discipline, podobno kot v kakšni visoko učinkoviti moderni tovarni. Seveda je za uspešno delovanje vojaške organizacije še vedno potrebna disciplina. Vozila in tehnika morajo biti vzdrževani, orožje mora biti očiščeno, naloge morajo biti opravljene natančno in ob pravem času, vendar mora izvajanje nalog temeljiti na samodisciplini, kjer ni potrebe po stalnem nadzoru in ukazovanju, kaj je potrebno storiti. Pogosto je videti, da bolj kot je neka vojaška enota ali skupina vojakov profesionalna in motivirana, manj je opaziti striktno vojaško disciplino. To je še posebej opaziti pri posebnih oziroma specialnih enotah, ki so skozi rigorozne selekcijske postopke in usposabljanja ustvarila visoko motiviran tim, ki temelji na zaupanju, kjer vsak ve, kaj so njegove dolžnosti znotraj enote in kaj je naloga enote. S selekcijo in težkim usposabljanjem se dosega velika stopnja samodiscipline, zato je tudi potreba po striktni formalni vojaški disciplini pri takšnih enotah manjša.

Da se pri vojakih razvije opisana visoka stopnja samodiscipline pa je potreben čas, voditi jih mora sposoben vodja, ki vodi z zgledom, je pošten in pravičen do svojih podrejenih ter se skupaj z njimi usposablja v kar najbolj težkih in realističnih usposabljanjih. S tem si pridobi njihovo zaupanje in vsak pripadnik se bo trudil, da bo svojo nalogo opravil profesionalno ter odgovorno v zavednju, da je sestavni del enote.

2.3 Predpisi, pravila, standardi in norme vojaške discipline v Slovenski vojski

Temeljni dokumenti, s katerimi se urejajo predpisi, pravila, standardi in norme vojaške discipline v Slovenski vojski, so Zakon o obrambi, Zakon o službi v Slovenski vojski, Pravila službe v Slovenski vojski in Kazenski zakonik RS.

Namen Zakona o obrambi je, da ureja vrsto, organizacijo in obseg obrambe države. Zakon o obrambi v 43. členu določa, da mora poveljujoči nadzorovati, da se njegova povelja izvršujejo. Prav tako v istem členu določa, da nihče ne sme izdati, niti ni dolžan in ne sme izvršiti povelja, če je očitno, da bi s tem storil kaznivo dejanje ali kršil določbe mednarodnega prava. V 48. členu Zakon o obrambi določa, da kdor opravlja vojaško službo, je vojaška oseba in je podrejen vojaški disciplini. O disciplinski odgovornosti govori 57. člen Zakona o obrambi, kjer je opredeljeno, da so vojaške

osebe disciplinsko odgovorne za kršitev vojaške discipline, in definira kršitve vojaške discipline kot lažje in težje. V 58. členu Zakona o obrambi pa so opisani disciplinski ukrepi.

Zakon o službi v Slovenski vojski (ZSSloV) določa načela opravljanja vojaške službe, ureja način izvajanja nalog Slovenske vojske, temeljne odnose pri izvajanju vojaške službe, posebne pravice, obveznosti in odgovornosti pripadnikov Slovenske vojske med opravljanjem vojaške službe in celostno skrb za pripadnike Slovenske vojske. O spoštovanju vojaške discipline govori 9. člen ZSSloV, ki opredeljuje, da pripadnik opravlja vojaško službo brezpogojno, natančno, pravilno in pravočasno, v skladu s predpisi, pravili službe ter akti vodenja in poveljevanja. Podrejeni ne razpravlja o odločitvah nadrejenih, razen kadar je k temu poklican oziroma če je to v skladu s pravili službe. O disciplinski odgovornosti govori 70. člen ZSSloV, ki opredeljuje, kdo določa in kdo je pooblaščen za vodenje disciplinskega postopka. 71. člen ZSSloV pa opredeljuje disciplinski postopek med povišano pripravljenostjo.

Temeljni dokument Slovenske vojske so Pravila službe v Slovenski vojski, kjer so podrobno opisane pravice in dolžnosti pripadnikov Slovenske vojske (SV) pri opravljanju vojaške službe, pravila ravnanja in obnašanja ter pravila za njeno delovanje.

3 DISCIPLINSKO UKREPANJE V SLOVENSKI VOJSKI

3.1 Pravna podlaga in predpisi za disciplinsko ukrepanje v Slovenski vojski

Pravno podlago za disciplinsko ukrepanje in ugotavljanje disciplinske odgovornosti pripadnikov stalne sestave Slovenske vojske, pripadnikov na služenju vojaškega roka in pripadnikov rezervne sestave Slovenske vojske najdemo predvsem v Zakonu o obrambi (ZObr), Zakonu o službi v Slovenski vojski in pravilih službe Slovenske vojske.

Disciplinsko odgovornost določa 57. člen ZObr, ki pravi, da so vse vojaške osebe odgovorne za kršitev vojaške discipline. V 57. členu tudi opredeljuje kršitve vojaške discipline kot lažje in težje. Pozornost je potrebno posvetiti 5. odstavku tega člena, ki pravi, da se za vojaške osebe, pripadnike stalne sestave, kot kršitev vojaške discipline štejejo tudi vse kršitve, ki so predpisane za javne uslužbence. Za ugotavljanje disciplinske odgovornosti se tako lahko uporabljajo tudi določbe Zakona o javnih uslužbencih (ZJU), in sicer 123. člen. Ta člen ne velja več, vendar se na podlagi 85. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnih uslužbencih (Ur. l. RS, št. 113/05 – v nadaljevanju ZJU-B) še uporablja do sklenitve kolektivne pogodbe na

ravni dejavnosti. Za pripadnike stalne sestave, ki so civilne osebe, se tako glede disciplinskih kršitev kot glede predpisanih sankcij uporabljajo določbe Zakona o javnih uslužbencih ob upoštevanju, da v skladu z omenjenim členom ZJU-B ni možno izreči naslednjih sankcij:

- odvzem položaja oziroma razrešitev s položaja,
- razrešitev naziva,
- imenovanje v eno stopnjo nižji naziv in
- odpoved pogodbe o zaposlitvi.

(Boštjančič Gombač, 2009, 6).

57. člen ZObr nadalje določa, kdo je pristojen oziroma pooblaščen za vodenje disciplinskega postopka, o ugovorih zoper uveden disciplinski postopek, zastaranju disciplinskega postopka in postopkih za ugotavljanje disciplinske odgovornosti pripadnikov Slovenske vojske v izrednem ali vojnem stanju oziroma pri izvajanju vojaške obrambe.

V 58. členu ZObr so določeni disciplinski ukrepi zoper vojaške obveznike na služenju vojaškega roka, za pripadnike rezervne sestave Slovenske vojske in pripadnike stalne sestave SV. V 58. členu so določene tudi denarne kazni za lažje kršitve vojaške discipline, izvršitev disciplinskih ukrepov denarne kazni ter odškodninska odgovornost.

V 59. členu ZObr so določila, ki urejajo varstvene ukrepe, ki se poleg disciplinskega ukrepa uvedejo zoper pripadnika stalne sestave, ki neposredno ogrozi varnost moštva ali vojaškega premoženja. Ti ukrepi so lahko prepoved samostojnega opravljanja dolžnosti do treh mesecev, prepoved samostojnega upravljanja vojaškega vozila, stroja ali plovila do šest mesecev ali razporeditev na drugo ali nižjo dolžnost do šest mesecev.

Podrobneje o uvedbi disciplinskih in odškodninskih postopkov zoper pripadnike Slovenske vojske določajo Pravila službe SV. Splošne določbe PS (PS 111. do 113.) govorijo o pooblastilih in pristojnostih vodenja ter odločanja v disciplinskem postopku na prvi stopnji. Uvedbo disciplinskega postopka zoper pripadnika stalne sestave SV, pripadnikov prostovoljne rezerve in civilnih oseb v SV določajo PS (PS 114. do 120.). Postopke disciplinske obravnave in rok za ugovor zoper disciplinski postopek določajo PS (122. do 128.). Odškodninsko odgovornost pripadnikov SV podrobneje določajo določbe PS (149. do 157.).

3.2 Vrste kršitev

ZObr v tretjem in četrtem odstavku 57. člena opredeljuje kršitve vojaške discipline, ki se nanašajo izključno na vojaške osebe. ZObr v štirinajstem odstavku 5. člena opredeljuje vojaške osebe kot osebe, ki opravljajo vojaško službo. V trinajstem

odstavku pa opredeli vojaško službo kot opravljanje vojaških in drugih del v vojaških poveljstvih, enotah in zavodih ter drugih sestavah vojske in na določenih delovnih mestih v ministrstvu, pristojnem za obrambo, ter v drugih državnih organih. Za vojaško osebo se štejejo: vojak, častnik, podčastnik in vojaški uslužbenec, ki poklicno opravlja vojaško službo, vojak na obveznem ali prostovoljnem služenju vojaškega roka ter obveznik obvezne ali pogodbene rezerve, ko opravlja vojaško službo. ZObr deli kršitve vojaške discipline na lažje in težje kršitve.

Lažje kršitve vojaške discipline so:

1. neupravičena zapustitev ali nepravočasna vrnitev v poveljstvo, enoto ali zavod do osem ur;
2. malomarno izvrševanje dolžnosti, ki ne povzroči večjih škodljivih posledic;
3. namerna povzročitev manjše materialne škode na vojaškem premoženju;
4. malomarno vzdrževanje vojaškega premoženja;
5. nepravilno in malomarno nošenje uniforme ter predpisanih oznak;
6. malomarno ravnanje s tajnimi podatki, ki ne povzroči večjih škodljivih posledic.

Težje kršitve vojaške discipline so:

1. neupravičena zapustitev ali nepravočasna vrnitev v poveljstvo, enoto ali zavod nad osem ur;
2. uživanje alkohola ali psihotropnih snovi med opravljanjem vojaške službe oziroma opravljanje vojaške službe pod vplivom alkohola ali psihotropnih snovi;
3. odklonitev preizkusa ali strokovnega pregleda, s katerim se ugotavlja prisotnost alkohola oziroma psihotropnih snovi, ki zmanjšuje zmožnost za delo oziroma vojaško službo ali opravljanje dolžnosti v zvezi s službo;
4. opustitev požarno-varnostnih, varnostnih in drugih ukrepov, ki lahko ogrozijo varnost moštva ali vojaškega premoženja;
5. malomarno izvrševanje dolžnosti ali opuščanje oziroma nepooblaščen spreminjanje predpisanih postopkov za določeno ravnanje, ki povzroči večje škodljive posledice;
6. odklonitev, neizvršitev ali nepopolna izvršitev sprejetega akta vodenja ali poveljevanja;
7. napačno poročanje ali prikrivanje podatkov v zvezi z vojaško službo ali opravljanjem določenih dolžnosti v zvezi z njo;
8. neupravičeno sprejemanje daril ali kakršnih koli koristi od podrejenih in drugih oseb v zvezi z vojaško službo;
9. namerno povzročanje večje materialne škode na vojaškem premoženju;
10. žaljivo ali nasilno obnašanje do podrejenih, nadrejenih ali drugih vojaških oseb na istem položaju oziroma do civilnih oseb;
11. neizvrševanje odrejenih inšpekcijskih ukrepov, za katere je vojaška oseba pristojna;

12. dejanje, ki pomeni kaznivo dejanje zoper uradno dolžnost, drugo kaznivo dejanje, storjeno na delu ali v zvezi z delom ali storjeno iz nečastnih nagibov, in drugo kaznivo dejanje ali prekršek, s katerim se krni ugled državnega organa;
13. opravljanje dela v gospodarskih družbah ali opravljanje enakih oziroma podobnih del pri drugem organu ali organizaciji brez pisnega dovoljenja ministra, razen za delo, za katero po tem zakonu dovoljenje ni potrebno;
14. neopravičeni izostanek z dela pet delovnih dni v obdobju šestih mesecev ali neopravičeni izostanek z dela tri dni zaporedoma;
15. kršitev pravic vojaških oseb, določenih s tem zakonom in pravili službe v Slovenski vojski;
16. neupravičena odklonitev predpisanega zdravstvenega pregleda;
17. več kot tri ponovitve lažjih kršitev vojaške discipline v obdobju dveh let;
18. protipravna odtujitev tajnih podatkov ali malomarno ravnanje s tajnimi podatki, ki povzroči večje škodljive posledice.

Pri kršitvah vojaške discipline za vojaške osebe, ki so pripadniki stalne sestave, je potrebno biti pozoren na 5. odstavek 57. člena ZObr, ki pravi, da se kot kršitev vojaške discipline štejejo tudi vse kršitve, ki so predpisane za javne uslužbenke. Za pripadnike stalne sestave predvideva za težje kršitve vojaške discipline tudi začasno odstranitev z dolžnosti, z dela ali z delovnega mesta, če je zoper pripadnika stalne sestave uveden disciplinski postopek.

Manjša oziroma večja materialna škoda je določena v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije, ki presoja škodljive posledice kršitve vojaške discipline, glede na njihov vpliv, ki ga lahko ima na vojaško disciplino, pripravljenost moštva za izvajanje nalog, varnost moštva, odnose med pripadniki in ugled Slovenske vojske ali Ministrstva za obrambo. Kazenski zakonik RS v devetem odstavku 99. člena določa, da za premoženjsko korist, škodo ali vrednost šteje znesek med storitvijo kaznivega dejanja, ki pri majhni vrednosti ne presega 500 eurov, pri večji presega 5000 eurov, pri veliki pa presega vrednost 50.000 eurov.

Potrebno je biti pazljiv tudi na kazenski zakonik, ki predvideva za določene kršitve tudi zaporne kazni, kot na primer:

- neizpolnitev ukaza in odrekanje poslušnosti, kjer v prvem odstavku 269. člena določa, da se lahko vojaška oseba, ki ne izpolni ukaza nadrejene vojaške osebe v zvezi s službo ali mu odreče poslušnost, pa zaradi tega nastane nevarnost za življenje ljudi ali premoženje velike vrednosti, kaznuje z zaporom do dveh let;
- upiranje nadrejenemu v prvem odstavku 270. člena določa, da se vojaška oseba, ki se skupaj z drugimi vojaškimi osebami upre ukazu nadrejene vojaške osebe v zvezi s službo ali ga noče izpolniti ali mu odreče, da bi storila svojo dolžnost, kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let.

3.3 Disciplinski ukrepi

Disciplinske ukrepe določa 58. člen ZObr-a. Pri disciplinskih ukrepih ZObr loči disciplinske ukrepe, ki veljajo posebej za pripadnike na služenju vojaškega roka in pripadnike rezervne sestave, kadar so v vojaški službi. V nalogi se bomo osredotočili predvsem na disciplinske ukrepe, ki veljajo za vojaške osebe, pripadnike stalne sestave Slovenske vojske.

ZObr deli kršitve vojaške discipline na lažje in težje. Za lažje kršitve vojaške discipline ZObr v 5. členu določa, da se lahko izreče opomin, javni opomin pred enoto ali denarna kazen, ki je lahko največ 15 odstotkov plače za polni delovni čas, izplačane za mesec, v katerem je bila storjena kršitev. Za težje kršitve vojaške discipline se vojaški osebi kot disciplinski ukrep lahko odvzame čin oziroma razred za eno stopnjo ali pa se lahko vojaško osebo razporedi na drugo ali nižjo dolžnost za obdobje največ enega leta. Pravila službe SV v 118. točki določajo, da pripadnika stalne sestave, zoper katerega je uveden disciplinski postopek zaradi težje kršitve vojaške discipline, lahko vojaška oseba, ki je pristojna za vodenje disciplinskega postopka, do dokončne odločitve v disciplinskem postopku skladno z Zakonom o obrambi in Zakonom o službi v Slovenski vojski začasno odstrani s formacijske dolžnosti ali dela ali mu omeji ali odvzame pooblastila oziroma predlaga, da se ga začasno imenuje na drugo formacijsko dolžnost. Vojaški osebi se kot ukrep kršitve vojaške discipline lahko izreče tudi prenehanje delovnega razmerja. Za težje kršitve vojaške discipline je predviden ukrep tudi denarna kazen v višini 33 odstotkov plače za polni delovni čas, izplačane za mesec, v katerem je bila storjena kršitev. Če je vojaška oseba s kršitvijo vojaške discipline povzročila nastanek škode, se lahko v disciplinskem postopku odloči tudi o odškodninski odgovornosti. ZObr v sedmem odstavku 58. člena določa, da se izvršitev disciplinskih ukrepov denarne kazni in prenehanje delovnega razmerja lahko pogojno odloži največ za dobo enega leta. Pogojno odložena izvršitev disciplinskega ukrepa se lahko prekliče, če pripadnik stalne sestave v roku, za katerega je izvršitev odložena, ponovno krši vojaško disciplino.

O vseh izrečenih ukrepih se mora voditi evidenca. Ukrep se vojaški osebi izbriše iz evidence, če v dveh letih od dneva pravnomočnosti izrečenega ukrepa, javnega opomina pred enoto ali denarne kazni, ne stori kršitve vojaške discipline.

Pomembno pri tem je vedeti, da izrečenega disciplinskega ukrepa ni mogoče izvršiti, če je minilo 60 dni od dneva pravnomočnosti odločbe, s katero je bil disciplinski ukrep izrečen.

3.4 Pristojnosti za vodenje disciplinskega postopka

O disciplinski odgovornosti pripadnikov stalne sestave ZObr v sedmem odstavku 57. člena določa, da na prvi stopnji odloča načelnik Generalštaba Slovenske vojske (NGŠSV) oziroma poveljnik bataljona, njemu enake ali višje enote, ki ga za vodenje

disciplinskega postopka pooblasti NGŠSV. Pravila službe v 112. točki določajo, da mora NGŠSV pooblastilo za vodenje disciplinskega postopka izdati za vsak primer posebej. Pooblastilo je lahko poimensko ali pa se veže na formacijsko dolžnost. Praviloma mora biti odločitev o vodenju disciplinskega postopka na prvi stopnji za vsak posamični primer sprejeta v sedmih dneh od prejema predloga oziroma v roku, ki omogoča izvedbo postopka znotraj zastaralnih rokov. Pristojnost vodenja in odločanja v disciplinskem postopku na prvi stopnji lahko NGŠSV prenese na poveljnike bataljonov, njim enakih ali višjih enot ali na druge pripadnike v skladu z Zakonom o obrambi in Zakonom o službi v Slovenski vojski. Za vodenje disciplinskega postopka zoper vojaško osebo se lahko pooblasti le vojaško osebo, ki ima najmanj enak ali višji čin oziroma razred kot vojaška oseba, zoper katero se vodi disciplinski postopek, prav tako pooblaščenec lahko vodi disciplinski postopek zoper pripadnika, ki mu niso podrejene ali z njim niso v sorodu, ne smejo pa pooblaščenec osebe za vodenje disciplinskega postopka v obravnavanem primeru nastopiti kot priča, oškodovanec ali kjer bi obstajal utemeljen dvom o njeni nepristranskosti. Osmi odstavek 57. člena določa, da je za vodenje disciplinskega postopka v začasni skupini ali enoti oziroma v drugi enoti, ki opravlja službo izven države, pristojen neposredno nadrejeni taki skupini ali enoti in ima tudi pooblastila NGŠSV.

Pravila službe v 112. točki določajo, da če načelnik Generalštaba Slovenske vojske v skladu z zakonom pooblasti določeno osebo za vodenje disciplinskega postopka na prvi stopnji, se postopek uvede s pisnim sklepom, ki ga izda pooblaščenec oseba. Šteje se, da je postopek uveden na dan izdaje sklepa. O uvedbi disciplinskega postopka pooblaščenec oseba obvešča neposredno nadrejenega osebi, zoper katero je uveden disciplinski postopek.

4 VLOGA, ODGOVORNOST IN NALOGE ENOTOVNIH PODČASTNIKOV V SLOVENSKI VOJSKI

Lahko rečemo, da se je pot Slovenske vojske v profesionalizacijo začela 30. marca leta 1994, ko se je Slovenija kot ena prvih držav vključila v Partnerstvo za mir (PzM). Že leta 1995 so se pripadniki Slovenske vojske prvič udeležili vaje PzM, kjer so imeli priložnost sodelovati z drugimi vojskami članic zveze NATO. Naslednje leto je bil ustanovljen 10. bataljon za mednarodno sodelovanje (10. Bms), ki se je začel popolnjevati izključno s profesionalnimi vojaki. 10. Bms je v Slovenski vojski začel uvajati nove organizacijske pristope po vzoru podobnih enot zveze NATO z novimi štabnimi procesi ter novo podčastniško strukturo, kjer se je prvič v Slovenski vojski vzpostavila enotovna podčastniška linija.

22. junija 1998 se je z združitvijo 1. specialne brigade MORiS in 10. Bms ustanovila 1. brigada Slovenske vojske, ki je bila izključno popolnjena s profesionalnimi vojaki.

1. brigada Slovenske vojske je tako postala nosilna enota prehoda Slovenske vojske iz naborniškega sistema v popolnoma profesionalni sistem Slovenske vojske. Leta 2003 je Slovenija ukinila obvezno služenje vojaškega roka in je tako že pred letom 2004 ko je postala polnopravna članica zveze NATO bila popolnoma izključno s profesionalnimi vojaki.

S tem se je v vseh rodovih Slovenske vojske začela uveljavljati podčastniška funkcijsko podporna linija (PPL).

Leta 2012 je Slovenska vojska dobila Direktivo o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske. Direktiva tako podrobneje opredeljuje naloge in pristojnosti, ki jih imajo podčastniki Slovenske vojske, ter osebe, ki delajo na formacijskih dolžnostih podčastnikov. Glavna naloga podčastniškega zbora pa je, da s svojim organiziranjem in delovanjem skrbi za uresničevanje poslanstva podčastnikov in učinkovito delovanje Slovenske vojske ter ustvarja in omogoči okolje, v katerem se lahko njegovi člani počutijo pripadniki vojaškega poklicnega stanu, ki svojo profesionalnost vsak dan dokazujejo s strokovnim znanjem, voditeljstvom ter etičnim obnašanjem (Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012, 1). Podčastniški zbor Slovenske vojske tako sestavljajo podčastniki, ki lahko svojo karierno pot gradijo v treh stebrih.

Prvi steber, ki mu pravimo poveljniški enotovni steber, tako zajema dolžnosti poveljnikov oddelkov oziroma vodij. V poveljniško enotovnem stebru je tako osnovna podčastniška dolžnost poveljnik oddelka, skupine ali posadke. Prav tako se v poveljniško enotovni steber uvršča enotovne podčastnike, katerih glavna naloga je neposredna podpora poveljnikom. Zelo pomembno pri tem je, da poveljniku pomagajo in svetujejo pri vseh zadevah, ki se nanašajo na vojake in podčastnike v enoti. V Slovenski vojski enotovni podčastniki skladno s formacijo delujejo na ravni voda kot vodni podčastniki, na ravni čete kot četni podčastniki, na ravni polka oziroma bataljona kot polkovni ali bataljonski podčastniki, na ravni brigade kot brigadni podčastniki, prav tako ima glavnega podčastnika poveljstvo sil SV in center vojaških šol. Najvišja enotovna podčastniška dolžnost, ki jo poznamo v SV je glavni podčastnik Slovenske vojske, ki skrbi za nemoteno delovanje in razvoj podčastniškega zbora Slovenske vojske.

V štabnem stebru opravljajo dela in naloge podčastniki v poveljstvih in štabih SV ter zajemajo dolžnosti štabnih in višjih štabnih podčastnikov.

V specialističnem stebru pa opravljajo dela in naloge podčastniki v poveljstvih in enotah SV, ki so skozi usposabljanje in tečaje pridobili specialistična znanja ter licence oziroma strokovne certifikate.

Da bi razumeli vlogo, ki jo ima podčastnik v enoti, moramo pojasniti delitev nalog med častniki in podčastniki. Častnik je odgovoren za poveljevanje in vodenje enote,

medtem ko je odgovornost podčastnika, da v skladu z načrtom usposablja vojake, predvsem s poudarkom na usposabljanju iz splošnih individualnih veščin, ki podpirajo kolektivne naloge enote. Častniki se ukvarjajo predvsem z enoto in z njenimi nalogami, skrbijo za pripravljenost enote kot celote ter so osredotočeni na usposabljanje kolektivnih veščin, ki podpirajo izvedbo naloge. Podčastniki so odgovorni za izvajanje usposabljanja vojaških oseb v individualnih veščinah, za poveljevanje manjšim taktičnim enotam in izvajanje nalog v skladu s predpisi ter usmeritvami nadrejenih (Pravila službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, 84/09, 2009). Prav tako skrbijo, da je oprema vzdrževana in kompletna, da oborožitev deluje in je primerno vzdrževana, predvsem pa so soodgovorni za profesionalni razvoj podčastnikov in podrejenih vojakov. S svojim vedenjem in lastnim zgledom morajo predstavljati vzor upoštevanja vojaške etike Slovenske vojske ter zagotavljajo varovanje osebnega dostojanstva slehernega vojaka v enoti.

ČASTNIK	PODČASTNIK
<ul style="list-style-type: none"> • Poveljuje, določa pravila in razpolaga z vojaškimi resursi/viri. • Povezuje in integrira kolektivno usposabljanje, usposabljanje poveljujočih in vojakov s ciljem izpolniti ukazane mu naloge. • Se ukvarja predvsem z enotami in njenimi nalogami. • Se koncentrira na učinkovitost in bojno pripravljenost enote. 	<ul style="list-style-type: none"> • Usposablja vojake in izvaja vsakodnevne vojaške dolžnosti. • Je osredotočen na individualno usposabljanje/urjenje. • Se ukvarja predvsem z vodenjem skupin in usposabljanjem posameznikov. • Skrbi, da so skupine, oddelki, vojaki in podčastniki pripravljeni funkcionirati kot učinkovita enota in kot učinkoviti pripadniki enote.

Tabela 1: Prikaz delitev nalog med podčastniki in častniki
 Vir: Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012

V diplomski nalogi bo podrobneje predstavljena vloga enotovnih podčastnikov od ravni voda do ravni polka oziroma bataljona, saj imajo te tri podčastniške dolžnosti neposreden stik s podrejenimi vojaki in podčastniki ter spremljajo in usmerjajo njihovo karierno pot, jih učijo, jim svetujejo ter na njih prenašajo svoje izkušnje, hkrati pa so odgovorni za doseganje zadanih standardov usposobljenosti ter reda in discipline v svoji enoti.

4.1 Vodni enotovni podčastnik

Vodni podčastnik je najbolj izkušen in strokovno podkovan podčastnik v vodu. Običajno z najdaljšim stažem med podčastniki v vodu, z večletnimi izkušnjami dela kot podčastnik poveljnik oddelka. Svoje delo v Slovenski vojski je začel kot vojak, kjer

je moral s svojim delom in odnosom dokazati, da gre za osebo, ki je motivirana, predana vojaškemu poklicu, strokovna na svojem področju dela, predvsem pa je moral izkazati vodstvene sposobnosti, da je bil prepoznan kot potencialni kandidat za vodjo skupine. Da postane pripadnik vodja skupine, mora uspešno opraviti karierno vojaško izobraževanje in usposabljanje, in sicer Tečaj za desetnike, po katerem si pridobi formalne možnosti za napredovanje v čin desetnika in postavitev na formacijsko dolžnost. Če se s svojim delom izkaže v vlogi vodje skupine, izpolnjuje razpisane pogoje in kriterije ter je prepoznan kot kader, ki ima voditeljske sposobnosti, lahko kandidira za napotitev na prvo karierno vojaško izobraževanje in usposabljanje za podčastnike, ki se izvaja na Šoli za podčastnike. Kandidat za podčastnika se udeleži osnovnega vojaško strokovnega izobraževanja in usposabljanja (OVSIU) za podčastnike. OVSIU za podčastnike je razdeljeno v dve fazi. Prva faza je namenjena usposabljanju in seznanitvi kandidatov za podčastnike s splošnim vojaškim znanjem, ki ga potrebuje podčastnik za opravljanje osnovnih nalog na formacijski dolžnosti, ki se opravljajo v činu vodnik in višji vodnik (podčastnik specialist oziroma poveljnik oddelka). Usposobijo se v poznavanju osnovnih dolžnosti, pristojnosti in nalog podčastnika ter razumevanju svoje vloge pri pripravi, organizaciji in vodenju enote na ravni oddelka, vse do ravni voda. Druga faza je faza specialističnega vojaškega izobraževanja in usposabljanja za podčastnike, ki je namenjena podčastnikom, ki so uspešno končali program splošnega vojaškega izobraževanja in usposabljanja kandidatov za podčastnike Slovenske vojske ter so načrtovani za razporeditev na formacijske dolžnosti v Slovenski vojski. V drugi fazi tako podčastniki v praksi nadgradijo in razširijo predhodno pridobljena znanja ter pridobijo praktične izkušnje in znanja, ki jih potrebuje poveljnik skupine/oddelka za opravljanje vsakodnevnih nalog v miru, vojni in mednarodnih misijah oziroma v operacijah kriznega odzivanja. Po uspešno opravljeni drugi fazi, pridobi podčastnik formalna znanja in pogoje za dodelitev vojaške evidenčne dolžnosti (VED), kot je na primer, VED A31101 - podčastnik pehote.

Za razporeditev na dolžnost enotovnih PČ se upoštevajo pogoji skladno z veljavnim Zakonom o obrambi, Pravilih službe v SV ter veljavnimi obveznimi usmeritvami za vodenje kariernih poti vojaških oseb. Preden podčastnik izpolni pogoje za višje podčastniške formacijske dolžnosti, ima že več letne izkušnje dela v Slovenski vojski, tako doma kot v tujini in mednarodnih operacijah ter misijah. Za razporeditev na formacijsko dolžnost enotovnega podčastnika mora podčastnik uspešno opraviti nadaljevalno vojaško izobraževanje in usposabljanje I. stopnje (NVIU,) s katerim si pridobi potrebna znanja za opravljanje dolžnosti kot enotovni podčastnik/vodni podčastnik.

V nadaljevanju bo predstavljen nabor znanj, ki jih mora obvladati enotovni podčastnik in naloge, za katere je odgovoren kot vodni podčastnik. Enotovni podčastniki se razporejajo in delujejo od ravni voda v poveljstvih in enotah SV vse do Generalštaba SV skladno s formacijami SV.

Splošnih opis del in nalog enotovnih podčastnikov podrobneje ureja Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, v kateri so opisane naloge ter delo enotovnih podčastnikov.

Vodni podčastnik je neposredno odgovoren poveljniku voda ter nenehno sodeluje s svojim nadrejenim četnim podčastnikom. Pomembno je, da podpira svojega poveljnika voda in izvaja naloge po ukazih ter usmeritvah poveljnika voda ter mu svetuje o vseh zadevah, ki se nanašajo na enoto, podčastnike in vojake na svoji ravni. Skrbeti mora za oblikovanje vojaškega kolektiva ter pozitivnega delovnega vzdušja in psihofizične pripravljenosti pripadnikov v enoti. Pomembno vlogo ima tudi pri svetovanju poveljniku na področju taktike, urjenja, administrativnih in kadrovskih zadevah. Vodni podčastnik ima zelo pomembno vlogo, saj skupaj s poveljnikom sodeluje pri načrtovanju in organiziranju usposabljanja iz splošnih vojaških veščin ter je soodgovoren za nivo usposobljenosti vojakov in podčastnikov iz splošnih vojaških veščin. Vodni podčastnik mora v celoti in v potankosti poznati vodne standardne operativne postopke (SOP), navodila, pravilnike in standarde, ki se nanašajo na usposabljanje in urjenje vojakov in podčastnikov, ter mora poskrbeti, da te dokumente poznajo vsi vojaki in podčastniki v enoti. Poznati mora temeljne in osnovne vojaške veščine, ki se nanašajo na usposobljenost posameznika, in mora biti sam odlično usposobljen v njih. S tem daje vojakom in podčastnikom vzgled ter s tem lažje doseže, da vsi v enoti dosegajo zahtevane standarde na področju usposobljenosti, izurjenosti in spoštovanju vojaške discipline. Pri tem mora neprestano spremljati in nadzirati red in disciplino v enoti ter ob prvih znakih kršenja oziroma ne doseganja standardov vojaške discipline takoj poveljujočemu predlagati ukrepe za izboljšanje discipline v enoti ter poskrbeti, da delo poteka v skladu s pravili službe in z zakoni. Prav tako pa je njegova odgovornost, da predlaga poveljujočemu ukrepe na področju pohval in nagrajevanj, nenehno ugotavlja pomanjkljivosti in možnosti za izboljšave pri izvedbi usposabljanja vojakov in podčastnikov, predlaga izboljšave ter pri tem upošteva predloge in pripombe vojakov in podčastnikov za izboljšanje usposabljanja.

Pomembno je tudi, da vodni podčastnik dobro opravljeno delo ali izvedeno nalogo vojakov in podčastnikov primerno pohvali, saj s tem dviguje moralo v enoti ter pripravljenost pripadnikov enote, da svoje delo opravljajo še naprej zavzeto in predano. Dober vodni podčastnik bo nenehno spremljal in skupaj s poveljnikom sodeloval pri vseh kadrovskih postopkih, ki se tičejo vojakov in podčastnikov v enoti, saj jim bo le tako lahko svetoval pri razvoju njihove karijerne poti ter s tem uspešno sodeloval pri načrtovanju njihovega vojaško strokovnega usposabljanja, kar bo omogočilo njihov profesionalni razvoj.

Naslednjo zelo pomembno vlogo ima vodni podčastnik pri izdelavi službene ocene, kjer je potrebno dobro sodelovanje s poveljnikom enote in pride do izraza njuno zaupanje ter vzajemno spoštovanje. Prav tako mora vodni podčastnik pri izdelavi službene ocene sodelovati s poveljniki oddelkov, si pri tem z njimi izmenjati mnenja

ter jih upoštevati, saj imajo le oni vsakodnevni stik s svojimi vojaki in jih tudi najbolj poznajo. Dobro sodelovanje bo omogočilo izdelavo primerne službene ocene za vsakega pripadnika v enoti in s tem preprečilo morebitno nezadovoljstvo v enoti ter vzpodbudilo pripadnike k večji motiviranosti za doseganje zadanih standardov.

Skrb za logistiko v enoti je področje, s katerim se vodni podčastnik srečuje vsakodnevno. Pri tem skrbi in je soodgovoren za vzdrževanje, tehnično brezhibnost in popolnjenost vseh materialnih sredstev (MS), ki jih ima enota. Ta sredstva zajemajo vozila, oborožitev, elektrooptična sredstva, intendantska sredstva in inventar. Vodni podčastnik mora tako zagotavljati brezhibnost opreme in oborožitve ter nadzirati očiščenost prostorov ter objektov, kjer je nastanjena enota. Soodgovornost vodnega podčastnika je tudi ta, da zagotavlja vojakom in podčastnikom opremljenost z intendantskimi sredstvi ter njihovo zamenjavo v primeru uničenja oziroma poškodovanja. Ena od nalog vodnega podčastnika, ki pa je še posebej pomembna pri terenskih usposabljanjih, je, da skrbi za zdravstveno stanje vojakov in podčastnikov. Velikokrat se pri zahtevnejših oblikah usposabljanja pozabi oziroma se ne da dovolj poudariti na varnostnih ukrepih pri izvajanju nalog, tako lahko pride do nepotrebnih poškodb oziroma obolenj vojakov in podčastnikov. Njegova naloga je, da predlaga in poskrbi za izvajanje varnostnih ukrepov pri izvajanju usposabljanja, kot so na primer uporaba zaščitne opreme in sredstev, zamenjava mokrih oblačil, da ne bi prihajalo do podhladitev, ali pa pitje zadostnih količin vode za zmanjšanje možnosti dehidracije.

Vidimo lahko da delo vodnega podčastnika obsega velik nabor del in nalog ter nosi veliko soodgovornost za stanje v vodu, pri tem pa se mora tudi sam nenehno izobraževati in usposablјati na svojem področju ter tako skrbeti za lasten osebnostni razvoj in psihofizično pripravljenost. Vojake in podčastnike v vodu bo najlažje vodil s primerom, saj bo le tako lahko kompetenten kot vodja, svetovalec in učitelj.

4.2 Četni enotovni podčastnik

Naslednja stopnja karijerne poti vodnega podčastnika v poveljniško enotovnem stebru je dolžnost četnega podčastnika. Kandidati za četne podčastnike so vodni podčastniki, z nekaj letnimi izkušnjami z delom v vodu in so med najboljšimi vodnimi podčastniki v polku ali bataljonu. Za napredovanje na formacijsko dolžnost četnega podčastnika je potrebno izpolniti določene pogoje. Prvi pogoj je civilna izobrazba; da podčastnik Slovenske vojske izpolnjuje pogoje za razporeditev na formacijsko dolžnost četnega podčastnika, mora imeti končano višjo strokovno izobrazbo. Podčastnik je moral predhodno opravljati delo na formacijski dolžnosti vodnega podčastnika in delo v poveljstvu polka ali bataljona. Drugi pogoj je, da se je s svojim delom kot vodni podčastnik izkazal kot nekdo, ki je vzgled ostalim, je strokoven na svojem področju dela, predan svojemu poklicu in ima željo nadaljevati svojo kariero na višjih podčastniških dolžnostih. Tretji pogoj je, da je s strani nadrejenih prepoznan

in napoten na izborni postopek za napotitev na dopolnilno vojaško strokovno izobraževanje ter usposabljanje (NVIU) II. stopnje za podčastnike, ki je tretje karierno VIU za podčastnike ali pa opravi primerljivo funkcionalno VIU v tujini. Po uspešno opravljenem NVIU II. stopnje za podčastnike ali VIU v tujini izpolnjuje vse pogoje za napredovanje v činu in postavitev na formacijsko dolžnost četnega podčastnika.

Četni podčastnik je neposredno odgovoren poveljniku čete in ima dostop do njega ter njegovih podrejenih. Svoje osnovno poslanstvo opravlja v tesnem sodelovanju s poveljnikom čete. Medtem ko ima poveljnik uradno pristojnost nad enoto, četni podčastnik podpira namero ter prednostne in dodeljene naloge poveljnika na podlagi poveljnikovega pooblastila. Poveljniku čete na svoji rani svetuje o vseh zadevah, ki se nanašajo na enoto, vojake in podčastnike v njej. Izvaja naloge in ukaze poveljnika čete, spremlja delo vojakov in podčastnikov ter nenehno sodeluje s polkovnim oziroma bataljonskim podčastnikom. Vojakom in podčastnikom v četi mora biti vodja, učitelj in svetovalec. Zastopati mora njihove interese, jih pravočasno in temeljito informirati o aktivnostih v enoti in vojaški organizaciji ter aktivnostih PČ odbora SV. Ustvarjati mora pogoje za oblikovanje takšnega vojaškega kolektiva, ki bo temeljil na temeljih pozitivnega delovnega vzdušja.

Za razliko od vodnega podčastnika, ki v primeru odsotnosti poveljnika voda, skladno z navodili poveljujočega vodi in organizira delo v vodu, četni podčastnik ne izvaja poveljevanja, temveč izdaja navodila in usmeritve po podčastniški funkcijsko podporni liniji (PPL). Kot najizkušenejši podčastnik v četi je strokovnjak v poznavanju temeljnih in osnovnih individualnih vojaških veščin, je soodgovoren za izdelavo četnih SOP, sodeluje pri načrtovanju in organiziranju usposabljanja iz splošnih vojaških veščin posameznika in posadk, sodeluje pri načrtovanju izvajanja usposabljanja posameznikov, posadk ter timov, ki podpirajo izvedbo kolektivnih nalog in nalog bistvenih za enoto. Nadzira usposabljanje, opozarja na pomanjkljivosti ter predlaga poveljniku čete rešitve oziroma možnosti za izboljšanje usposabljanja. Tako je na svoji ravni soodgovoren za dosežen nivo usposobljenosti vojakov in podčastnikov v četi in nenehno skrbi, da vojaki in podčastniki dosegajo zahtevane standarde usposobljenosti, izurjenosti, spoštovanja vojaške discipline ter opravljanje in izvajanje zadanih nalog. Skrbeti mora tudi za profesionalni razvoj podčastnikov in vojakov, zato na svoji ravni sodeluje pri načrtovanju vojaško strokovnih usposabljanj ter izvaja usposabljanje vodnih podčastnikov v četi. Skupaj v sodelovanju z enotami Slovenske vojske, ki so zadolžene za izvajanje kariernega VIU za vojake in podčastnike, sodeluje pri usposabljanju podčastnikov ter razvoju sistema vojaškega izobraževanja in usposabljanja vojakov ter podčastnikov v SV. S posebnim sklepom je lahko imenovan za mentorja mlajšim podčastnikom pri njihovem uvajanju v delo, ob nastopu dolžnosti v enoti in s tem svoje dolgoletne izkušnje ter strokovno znanje s pomočjo poučevanja, motiviranja, svetovanja in vodenja prenaša na njih. Ima vodilno vlogo pri zagotavljanju spoštovanja vojaške discipline v četi, jo nenehno spremlja, nadzira in ob zaznavanju nedoslednosti predlaga poveljniku čete ukrepe za izboljšanje discipline in vojaškega

obnašanja ter v primeru kršitve vojaške discipline opozarja in pravočasno ukrepa, s ciljem izboljšanja discipline in vojaškega obnašanja skladno s Pravili službe SV. Tako mora nenehno spremljati delo vojakov in podčastnikov v enoti, da zagotovi doseganje predpisanih standardov vojaškega obnašanja, izurjenosti, usposobljenosti, psihofizične pripravljenosti, zgloda in medsebojnih odnosov. Njegova naloga je tudi spremljanje in aktivno sodelovanje v vseh kadrovskih postopkih, ki zadevajo vojake in podčastnike v enoti, da jim lahko na podlagi svojih izkušenj in potreb Slovenske vojske svetuje pri razvoju njihove karijerne poti. Prav tako aktivno sodeluje s poveljniki v četi pri izdelavi službene ocene za podčastnike v enoti.

Skupaj s podčastnikom, ki skrbi za četno logistiko, skrbi, da je četa popolnjena z materialnimi sredstvi po vseh razredih oskrbe, nadzira vzdrževanje materialno tehničnih sredstev, očiščenost opreme in oborožitve v četi ter predlaga ukrepe za izboljšanje vzdrževanja in oskrbe v četi.

Pri vsem tem pa mora poskrbeti, da se nenehno samoizobražuje in usposablja, skrbi za lasten osebnostni razvoj, skrbi za svojo dobro psihofizično pripravljenost, da vodi s primerom in je vojakom ter podčastnikom v četi za vzor.

Skozi raziskavo smo ugotovili, da je skladno z opisom del in nalog formacijske dolžnosti četnega podčastnika odgovornost četnega podčastnika neprimerno večja kot odgovornost vodnega podčastnika, zato je za delo na formacijski dolžnosti četnega podčastnika pomembno, da ga opravljajo res najbolj izkušeni in kompetentni podčastniki v enotah.

4.3 Polkovni/bataljonski podčastnik

Najvišja podčastniška dolžnost, ki jo v polku ali bataljonu lahko doseže podčastnik, je dolžnost polkovnega ali bataljonskega podčastnika.

Škerbinc in ostali (Lahki pehotni Motorizirani bataljon, 2007, 19), opredeljujejo bataljonskega podčastnika kot najvišjega podčastnika v bataljonu, ki svetuje poveljniku v zadevah, ki se nanašajo na podčastnike in vojake. Je najizkušenejši na področju usposabljanja podčastnikov in vojakov ter tesno sodeluje s poveljniki čet pri usmerjanju in usposabljanju četnih in vodnih podčastnikov. Nastopa kot poveljnikov predstavnik pri nadzoru ključnih vidikov delovanja bataljona, v skladu z ukazom poveljnika ali po lastni presoji.

Enotovne podčastnike ravni bataljona in višje izberejo pristojni poveljniki na predlog kolegija glavnega PČ SV. Na dolžnost se predlaga le pripadnike STAS, ki izpolnjujejo splošne pogoje in imajo zahtevane civilne ter vojaške kompetence, to je končano višjo strokovno izobrazbo in visoki tečaj za podčastnike DVS IU III. stopnje za podčastnike.

Imenovanja enotovnih podčastnikov ravni bataljona in višje se potrjujejo na kadrovskem kolegiju načelnika GŠSV.

Polkovni oziroma bataljonski podčastnik opravlja svoje osnovno poslanstvo v tesnem sodelovanju s poveljnikom v okviru poveljniške skupine. S poveljnikom izoblikujeta poveljniški tim. Poveljniški tim je strokovno in na zvestobi temelječe partnerstvo med poveljnikom in glavnim/enotovnim podčastnikom na vseh ravneh poveljevanja. Poveljniški timi so del strukture poveljevanja in kontrole od ravni voda do ravni strateškega poveljstva. Medtem ko ima poveljnik uradno pristojnost nad enoto, glavni/enotovni podčastnik podpira namero ter prednostne in dodeljene naloge poveljnika na podlagi poveljnikovega pooblastila. Glavni/enotovni podčastnik je ob poveljniku in skrbi za jasnost poslanstva za vse pripadnike enote ter poveljniku zagotavlja neposredne povratne informacije sil o vseh nalogah (Natova strategija razvoja in smernice delovanja podčastniških zborov v okviru zavezništva, 2017).

Polkovni ali bataljonski podčastnik sodeluje s člani poveljstva in člani poveljstev podrejenih organizacijskih enot (POE). Omogočeno jim je obiskovanje POE, podčastnikov, vojakov in aktivnosti, ki se tam odvijajo skladno z načrti in odobritvijo nadrejenega, kateremu tudi poročajo o ugotovitvah (Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012, 2).

Polkovni podčastnik ima tako pomembno oziroma vodilno vlogo pri nadzoru in spremljanju dela podčastnikov in vojakov v podrejenih enotah, spremlja red in disciplino v enoti, svetuje poveljnikom in ostalim enotovnim podčastnikom ter podaja predloge za izboljšanje na področjih, kot so izvajanje nalog, usposobljenosti in izurjenosti pripadnikov v enoti ter spoštovanju vojaške discipline in je nepogrešljiv člen v poveljniški skupini poveljnika polka.

Polkovni oziroma bataljonski podčastniki se tako redno udeležujejo štabnih kolegijev, obravnav in analiz, poročanj, obiskov in nadzorov ter konferenc. Smotrnost udeležbe predlagajo poveljniku glede na vsebino, predvsem če je le-ta neposredno povezana z aktivnostmi vojakov in podčastnikov, zlasti s področij: karierni razvoj, usposabljanje in izobraževanje, individualne veščine, standardi vojaškega obnašanja, disciplina, morala itd. Pri tem svetujejo, pomagajo, spremljajo in podajajo predloge pri oblikovanju profesionalnega razvoja vojakov ter podčastnikov v enoti. Zavzemajo se za spoštovanje kriterijev, načela enakih možnosti ter transparentnosti kadrovskih postopkov. Z namenom ugotovitve obstoja zahtevanih kompetenc vojakov in podčastnikov ter podajanja predlogov skladno s pristojnostmi pri reševanju problematike podčastnikov in vojakov podrejenih enot tesno sodelujejo z enotovnimi podčastniki teh enot, s katerimi pripravljajo rešitve ter jih posredujejo svojim poveljnikom. Sodelujejo pri pripravah in spremembah normativnih aktov, ki vplivajo na delo in status vojakov ter podčastnikov (Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012, 3). Tako ima polkovni podčastnik

vodilno vlogo in nosi velik del odgovornosti za skrb in spremljanje kariernega razvoja podčastnikov ter vojakov na svoji ravni. Če želi, da je pri tem uspešen, pa mora dobro poznati svoje podrejene, njihova znanja, sposobnosti in želje po izobraževanju ter usposabljanju. Pri tem jim svetuje, jih motivira, na njih prenaša svoje izkušnje, jim je pripravljen prisluhni, sprejema njihove predloge in skupaj z njimi predlaga rešitve za izboljšanje nivoja usposobljenosti, vojaškega obnašanja in discipline ter dela in življenja v enoti. Zato je zelo pomembno, da bataljonski/polkovni podčastnik redno izvaja obiske v podrejenih enotah z namenom ohranjanja in vzdrževanja kontakta s podčastniki in z vojaki, saj bo le tako ohranil stik z njimi in pridobil svoj pogled na stanje ter vzdušje v enoti.

Zelo pomembne naloga, ki jo ima polkovni oziroma bataljonski podčastnik, je tudi skrb za delovanje podčastniške funkcijsko podporne linije. Podčastniška funkcijsko podpora linija (PPL) je način funkcijskega povezovanja med častniki, podčastniki in podpora podčastnikov pri krepitvi delovanja vojaške organizacije ter linije poveljevanja in kontrole (PINK). V PPL so vključeni vsi podčastniki vseh stebrov. Delovanje podčastnikov v PPL zagotavlja učinkovito vodenje in usmerjanje vojakov in podčastnikov, natančno izvajanje predpisov in aktov poveljevanja, prenos informacij in navodil, spoštovanje vojaške discipline, kodeksa vojaške etike, nadzor vojaškega obnašanja in osebnega zgleda ter svetovanja nadrejenim v liniji PINK (Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012, 4). PPL in linija PINK nista dve vzporedni veji vodenja, temveč PPL podpira poveljnika pri njegovih odločitvah in lahko v procesih štabnega dela vpliva na odločitve za doseg skupnega cilja.

Poudariti je potrebno še posebno vlogo, ki jo ima polkovni oziroma bataljonski podčastnik na mednarodnih operacijah in misijah (MOM). Od njih se pričakuje, da delujejo samostojno, da so umirjeni, hladnokrvni in natančni, hkrati pa proaktivni in zbrani tudi v najhujših trenutkih. Poleg rednih nalog sodelujejo pri organizaciji obiskov in sodelujejo z enotovnimi PČ drugih enot, tudi tujih. Sodelujejo pri organiziranju celostne skrbi pripadnikov (šport, sprostitevne aktivnosti, pomoč pri načrtovanju praznovanj ...). Skladno z načrti dela sodeluje z lokalnimi oblastmi, prisotni so na izvidovanjih, sodelujejo z mediji, obiskujejo vojaške baze, predlagajo potrebno opremo. Neposredno spremljajo tudi pregled ob odhodu skupin, enot na nalogo in ob prihodu v bazo. Občasno spremljajo podrejene pri izvedbi nalog na območju odgovornosti. Na težave reagirajo neposredno in skladno s poveljnikovo namero (Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012, 3).

Skozi raziskavo smo ugotovili, da ima bataljonski/polkovni podčastnik poleg rednega dela in nalog še veliko dodatnih nalog, ki so neposredno povezane z delovanjem na MOM. Zato je toliko bolj pomembno, da se na MOM polkovni podčastnik še bolj zavzeto in predano posveča potrebam vojakov in podčastnikov, ki so zaradi dela na

MOM ter zaradi oddaljenosti od svojih družin pod neprimerno večjim stresom kot takrat, ko delajo doma. Zato mora še toliko bolj paziti na moralo in disciplino vojakov in podčastnikov, mora jih spremljati in pravočasno svetovati pri težavah, s katerimi se vsakodnevno srečujejo, hkrati pa mora še naprej zagotavljati natančno in dosledno izvrševanje zadanih nalog ter standardov vojaškega obnašanja.

5 VLOGA ENOTOVNEGA PODČASTNIKA PRI UTRJEVANJU VOJAŠKE DISCIPLINE

Skrb za spoštovanje in utrjevanje vojaške discipline je samo ena izmed mnogih nalog, ki jih ima enotovni podčastnik, vendar je ključna za učinkovito ter dosledno izvrševanje nalog podrejenih, stanje enote, morale, spoštovanja kodeksa vojaške etike in linije PINK. Odgovornost za dosledno spoštovanje vojaške discipline nosi poveljujoči enote, vendar je enotovni podčastnik soodgovoren za stanje vojaške discipline v enoti, zato kot podčastnik z največ izkušnjami nenehno spremlja in nadzira stanje discipline v enoti ter v primeru nedoslednosti ali kršitve na to opozarja in predlaga ukrepe na področju utrjevanja vojaške discipline. Pristojnosti enotovnega podčastnika pri uveljavljanju in utrjevanju vojaške discipline so določena v Pravilih službe, ki v 22. točki določajo, da so enotovni podčastniki neposredno odgovorni svojim poveljnikom jim pomagajo ter svetujejo glede vseh zadev v zvezi z vojaki in podčastniki (Pravila službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, 84/09, 2009), ter v Direktivi o delovanju PČ zbora SV, ki določa, da ima enotovni podčastnik vodilno vlogo pri uveljavljanju vojaškega reda in discipline v enoti ali poveljstvu, skrbi za spoštovanje predpisov in določa ukrepe za izboljšanje vojaške discipline ter obnašanja, vojaškim osebam, ki so enake ali nižje po činu (Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012, 3).

Poudariti je potrebno, da ima pristojnost voditi in organizirati delo v enoti v primeru začasne odsotnosti poveljujočega skladno z njegovimi navodili in s pooblastilom le vodni podčastnik (Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske, 2012, 2). Tako je v primeru odsotnosti poveljujočega enotovni podčastnik neposredno odgovoren za spoštovanje in uveljavljanje standardov reda ter vojaške discipline v enoti.

5.1 Kdaj je potrebno ukrepati?

Da bi enotovni podčastnik vedel, kdaj je potrebno ukrepati, mora natančno vedeti, kaj vojaška disciplina je in kaj se smatra kot kršenje vojaške discipline. Pri tem so mu v pomoč Pravila službe v SV, ki v 7. točki določajo, da je vojaška disciplina, brezpogojno, natančno, pravilno in pravočasno izpolnjevanje vojaških dolžnosti v skladu s predpisi, Pravili službe SV, ter akti vodenja in poveljevanja (Pravila službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, 84/09, 2009). Za uspešno delovanje vsake vojske so

tako vse vojaške osebe zavezane poslušnosti do nadrejenih ter dosledno in brez ugovaranja izvrševati njihove ukaze. Enotovni podčastnik pa mora vedeti, da ima vsak pripadnik Slovenske vojske v primerih, ki jih določa Zakon o obrambi in Zakon o službi v Slovenski vojski, pravico ukaz odkloniti oziroma pod določenimi pogoji ukaza ne sme izvršiti.

Pravila službe v Slovenski vojski v 65. točki določajo, da pripadnik Slovenske vojske v skladu z Zakonom o obrambi in Zakonom o službi v Slovenski vojski ne sme izvršiti ukaza v primerih, če je očitno, da bi z izvršitvijo ukaza storil kaznivo dejanje ali da je izdan ukaz v nasprotju z mednarodnim vojnim in humanitarnim pravom. Izvršitev takega ukaza odkloni in o tem obvesti nadrejenega vojaški osebi, ki je ukaz izdala, takoj, ko je mogoče. Vojaška oseba, ki je tak ukaz izdala, obvestila nadrejenemu ne sme preprečiti. Višji nadrejeni o tem obvesti nadrejeno poveljstvo, to pa je Generalštab Slovenske vojske (Pravila službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, 84/09, 2009). Pripadnik Slovenske vojske ima pravico odkloniti ukaz nadrejenega še v primerih, ki so določeni z Zakonom o obrambi in Zakonom o službi v Slovenski vojski, ki v 33. členu določajo, da lahko pripadnik Slovenske vojske odkloni izvršitev ukaza, če ta pomeni neposredno nevarnost za njegovo zdravje ter življenje, ne gre pa za izvajanje pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, za sodelovanje v mednarodnih obveznostih oziroma za opravljanje bojnih nalog v miru. Izvršitev ukaza lahko odkloni samo, če se ukaz nanaša na delo s strupenimi ali kako drugače hudo škodljivimi snovmi brez zaščitnih sredstev in za katero ni strokovno usposobljen oziroma če pri izvrševanju ukaza ni mogoče zagotoviti niti najnujnejših varnostnih ukrepov (Zakon o službi v Slovenski vojski, 2007, 10).

Neposredno odgovornost za stanje reda in discipline v enoti imajo poveljujoči enoti, enotovni podčastnik pa je pri tem soodgovoren, zato nenehno nadzira in spremlja stanje reda ter discipline v enoti. Kdaj je torej potrebno ukrepati? Direktiva o načinu dela podčastnikov z vojaki določa, da je potrebno pri vsakem kršenju oziroma nespoštovanju vojaške discipline nemudoma ukrepati. Poveljnik ali načelnik ali vodja kršitelja odločno opozori na nespoštovanje, zaščiti svojo avtoriteto in avtoriteto enote oziroma ravna skladno s Pravili službe SV (Direktiva o načinu dela PČ z vojaki, 2009, 5). V primeru, da enotovni podčastnik zazna odstopanje oziroma poslabšanje stanja vojaške discipline v enoti, je dolžan o zaznavi obvestiti poveljujočega in mu predlagati rešitve ter mlajšim manj izkušenim poveljujočim svetuje pri ukrepih za izboljšanje stanja discipline. Najpogostejše kršitve vojaške discipline so lažje kršitve, kot so nepravilno in malomarno nošenje uniforme ter predpisanih oznak, malomarno vzdrževanje vojaškega premoženja in malomarno izvrševanje dolžnosti, ki ne povzroči večjih škodljivih posledic. Te kršitve pa lahko ob ne ukrepanju pogosto vodijo k težjim kršitvam vojaške discipline, ki pa lahko povzročijo večje škodljive posledice, nespoštovanju linije PINK, žaljivemu in nasilnemu obnašanju do podrejenih in nadrejenih ter vojaških oseb na istem položaju ali pa celo k namernemu povzročanju večje materialne škode na vojaškem premoženju.

Da ne bi prihajalo v enoti do težjih kršitev vojaške discipline, je zelo pomembno, da enotovni podčastnik nenehno spremlja in opozarja na vse kršitve vojaške discipline in zahteva, da se ob vsakem nespoštovanju predpisanih standardov vojaške discipline ukrepa v skladu s Pravili službe SV ter zakoni. Vztrajanje pri pravilnem nošenju uniforme, pozdravljanju, pravilnemu korakanju ter ponavljanju pomanjkljivo izvedenih nalog in postopkov ni maltretiranje, temveč težnja po doseganju predpisanih standardov vojaške discipline (Direktiva o načinu dela PČ z vojaki, 2009, 5).

5.2 Kako je potrebno ukrepati?

Da bi enotovni podčastnik bil kompetenten pri svetovanju svojemu nadrejenemu in podrejenim na področju vojaške discipline ter uveljavljanju le-te, mora v prvi vrsti biti vzgled vsem v enoti. S svojim obnašanjem, ravnanjem, izgledom, znanjem in psihofizično pripravljenostjo mora sodelavcem v kolektivu predstavljati etični ter moralni vzor. Predstavljati mora nekakšen ideal, ki se mu morajo približati ali pa ga preseči, zato mora enotovni podčastnik sam dosledno upoštevati in se ravnati po pravilih ter standardih vojaške discipline, saj bo le tako lahko to zahteval tudi od svojih podrejenih. Pri tem mora biti pozoren tudi na to, da ima vpliv na podrejene tudi njegovo obnašanje in ravnanje izven delovnega časa.

Podrejeni v enoti morajo imeti natančno določene standarde usposobljenosti, vojaškega reda in discipline ter jih tudi poznati. Da bi jih lahko podrejeni dosegli, morajo biti standardi postavljeni realistično, predstavljati morajo izziv (potrebno se je potruditi za doseg cilja), standard mora biti natančno določen (se ne spreminja), biti mora merljiv in za vse enak. Če podrejenim postavimo cilje, ki bodo previsoki za njihovo trenutno stanje usposobljenosti, ima lahko to negativen vpliv na njihovo moralo, kar lahko v enoti privede do slabšanja stanja vojaške discipline.

Enotovni podčastnik tako neprenehoma skrbi za stanje in utrjevanje vojaške discipline v enoti. Metode utrjevanja vojaške discipline, ki jih lahko uporablja enotovni podčastnik, so: vadba na ukaze, ki je lahko v obliki urjenja in ponavljanja postrojitenih pravil ali ponavljanja postopkov, ki izboljšujejo individualno ter kolektivno usposobljenost enote. S tem doseže odzivnost na ukaze in usklajenost delovanja enote. S poveljniškimi pregledi, ki obsegajo preglede opreme, oborožitve, prostorov, vozil, osebne urejenosti, učne in ostale dokumentacije, redno preverja izvajanje usposabljanja ter izvajanje vseh potrebnih varnostnih ukrepov za varno delo. Redni poveljniški pregledi pozitivno vplivajo na dvig in stanje vojaške discipline v enoti, saj z rednimi poveljniškimi pregledi enotovni podčastnik svojim podrejenim, da vedeti, da mu je mar za stanje njegovih podrejenih, stanje njihove opreme, usposobljenosti in počutja v enoti. Redni poveljniški pregledi enotovnemu podčastniku ob zaznavanju odstopanja od predpisanih standardov vojaške discipline ali zaznavanju odklonilnih

dejan omogočijo takojšnje posredno ukrepanje preko poveljnika, ki bo preprečilo nadaljnje slabšanje in omogočilo izboljšanje stanja vojaške discipline.

Kako ravnati ob primeru kršitev oziroma odstopanj od standardov vojaške discipline, je enotovnemu podčastniku lahko v pomoč Priročnik za inštruktorje Centra vojaških šol Slovenske vojske, v katerem je določen petstopenjski sistem metod doseganja zelenih standardov vojaške discipline:

1. Neformalni razgovor za preprečevanje kršitev - ustno opozorilo,
2. Vadba odzivnosti na ukaze,
3. Razvojno svetovanje,
4. Uradni razgovor,
5. Obveščanje nadrejenega o sumu kršitve vojaške discipline

(Priročnik za inštruktorje Centra vojaških šol Slovenske vojske, 2018, 43).

Pri neformalnem razgovoru oziroma ustnem opozorilu gre za metodo, ki se izvaja najpogosteje. Uporabi se ob takojšnji zaznavi odstopanja od predpisanega ravnanja z namenom takojšnje odprave pomanjkljivosti ali nepravilnosti. Neformalni razgovor ali ustno opozorilo se uporabi ob manjših kršitvah, ki ob takojšnji odpravi pomanjkljivosti ali nepravilnosti ne vplivajo na izvedbo ali kvaliteto zadane naloge.

Vadba odzivnosti na ukaze je razdeljena na dve podskupini vaj. Vsaka podskupina ima točno predpisan sklop vaj, ki se lahko v primeru, da inštruktor zazna odstopanje od predpisanih standardov vojaške discipline, uporabijo za izboljšanje vojaške discipline.

Besedna graja	Kratka in ostra besedna graja, s katero se inštruktor osredotoči na kandidatove pomanjkljivosti v odnosu ali obnašanju. Brez osebnih žalitev.
Takojšnja ponovitev serije usposabljanja	To orodje se uporabi z namenom prikaza kandidatu, da sta bila njegov odnos in/ali vedenje pri prvem poskusu nesprejemljiva. Ponovitev serije usposabljanj naj bo končana brez motenj preostalega dela programa usposabljanja. Če se temu ne da izogniti, se lahko ponovitev izvede ob koncu istega dne in konča do 21. ure ter ne traja dlje kot 30 minut. Vaja mora imeti smiselno povezavo z ugotovljeno pomanjkljivostjo.
Manjša dodatna naloga	Vaja se izvede takoj, ko je mogoče, in je vezana na ugotovljeno pomanjkljivost, npr. čiščenje, če je kandidat odvrigel smeti, kjer to ni dovoljeno. Lahko se izvede istega dne in konča do 21. ure ter ne traja dlje kot 30 minut. Vaja mora imeti smiselno povezavo z ugotovljeno pomanjkljivostjo.
Spodbujevalne vaje	So kratke, intenzivne vaje.

Tabela 2: Vadba odzivnosti na ukaze - prva podskupina vaj
 Vir: Priročnik za inštruktorje Centra vojaških šol Slovenske vojske, 2018, 44, 45.

Uporaba spodbujevalnih vaj z namenom krepitev oziroma vzdrževanja vojaške discipline se uporablja le kot pripomoček in so natančno predpisane in opisane, da pri izvajanju teh vaj ne bi prišlo do preobremenitev in s tem poškodb slušateljev ter kandidatov. Spodbujevalne vaje so sestavljene predvsem iz vaj vojaške kondicijske vadbe, ki se izvajajo v kombinaciji predpisanih vaj, kot so poskoki, sklece, vertikalne škarjice, dvigi trupa, počepi, tek, pohod z opremo ter vaje z orožjem (Priročnik za inštruktorje Centra vojaški šol Slovenske vojske, 2018, 46).

Postroj za pregled urejenosti kandidata	Kandidat je v službeni uniformi, kombinacija 2. Če je ne dolži, mu tip uniforme določi izvajalec pregleda. Kandidat mora biti brezhibno urejen. Če je pri pomanjkljivosti šlo za del opreme ali oblačila, mora to biti pripravljeno za pregled. Če sta kandidat ali del opreme/oblačila še vedno neurejena, se naslednji pregled izvede na mestu za postroj, pred drogom za zastavo.
Serija postrojov za pregled urejenosti kandidata	Izvede se serija postrojov za pregled urejenosti kandidata. Pri tem se vsakokrat pregleda v drugem tipu uniforme, ki ga opredeli izvajalec pregleda. Izvajalec lahko izbira med službeno, bojno, bojno z oprtnikom ali bojno s polno bojno opremo. Čas, ki je na voljo za preoblačenje, naj ne bo krajši od 10 minut. Serija ne sme trajati dlje od 60 minut. Lokacija pregleda je pred vrati pisarne poveljnika učne enote.
Dodatne naloge (največ pet)	Posvetuj se z enotovnim podčastnikom (učnega voda, učne čete, šole).
Postrojila (skupina)	Če gre za skupino kandidatov, ki kažejo pomanjkljivosti pri odnosu ali vedenju, se lahko izvede urjenje postrojil, ki v posamezni seriji ne sme presegati 60 min.

*Tabela 3: Vadba na odzivnosti na ukaze - druga podskupina vaj
Vir: Priročnik za inštruktorje Centra vojaških šol Slovenske vojske, 2018, 48.*

Kot učinkovito sredstvo za doseganje zelenih standardov oziroma krepitev vojaške discipline lahko enotovni podčastnik v vodu ali četi ob zaznavanju odstopanja od standardov vojaške discipline prav tako uporabi metode vadbe na ukaze, ki so predpisane in določene v Priročniku za inštruktorje Centra vojaških šol Slovenske vojske. Tako natančno opisane in predpisane metode onemogočajo oziroma zmanjšajo možnost nastanka poškodb ali prekomerne in nepotrebne preobremenitve podrejenih v enoti. Potrebno je vedeti, da lahko drugo podskupino vaj inštruktorji izvajajo le s predhodno odobritvijo, tako da če želi enotovni podčastnik uporabiti drugo podskupino vaj pri krepitevi vojaške discipline, mora najprej dobiti dovoljenje poveljujočega v enoti.

Tretja metoda, ki jo uporabljajo inštruktorji Centra vojaških šol SV in jo uporablja tudi enotovni podčastnik, je razvojno svetovanje. Razvojno svetovanje je kompleksna veščina in je pomemben del nalog enotovnega podčastnika. Namen razvojnega svetovanja je, da se enotovni podčastnik in podrejeni odkrito pogovorita o njegovih prednostih, slabostih, željah, pričakovanih in ciljnih ter nato skupaj naredita načrt, ki bo podrejenemu omogočil doseganje predpisanih in željenih individualnih ter profesionalnih ciljev, ki bodo podpirali in omogočali doseganje skupih organizacijskih ciljev. Učinkovito razvojno svetovanje bo pomagalo pri razumevanju problemov ter ustreznemu ukrepanju, da podrejeni sami rešijo svoje probleme oziroma izzive, ki jih imajo.

Za pomoč pri razvojnem svetovanju enotovni podčastnik uporabi obrazec iz Kataloga splošnih individualnih vojaških veščin Nivo 1-4, SVV-2-14-001 (Katalog splošnih individualnih vojaških veščin Nivo 1-4, 2019, 522). Kvalitetno izvedeno razvojno svetovanje s podrejenim zahteva, da enotovni podčastnik dosledno in stalno spremlja delo podrejenega, zabeleži vse njegove odlične, dobre ali slabe rezultate, uspešno opravljene splošne vojaške veščine, izvedena posamična in bojna streljanja, dosežen rezultat na preverjanju gibalnih sposobnosti, urejenost pripadnika ter opravljene dodatne naloge, ki niso neposredno povezane z usposabljanjem. Več kot ima zbranih informacij o delu podrejenega lažje mu bo svetoval pri morebitnih pomanjkljivostih, pohvalil ali nagradil njegovo dobro opravljeno delo ter mu svetoval pri osebnem in profesionalnem razvoju.

Za odpravljanje lažjih kršitev vojaške discipline, namernega nespoštovanja zahtevanih standardov vojaškega vedenja ter doseganja predpisanih in zelenih standardov vojaške discipline lahko enotovni podčastnik izvede vzgojno ali korektivno svetovanje. Korektivno svetovanje bo izvedel enotovni podčastnik takrat ko bo ugotovil, da večkratni ustni opomini in zapisane opažene kršitve ne zadoščajo za odpravo kršitve vojaške discipline. Če se korektivno svetovanje izkaže za neučinkovito in kršitelj vojaške discipline s kršitvami nadaljuje, enotovni podčastnik poda poveljujočemu pobudo za uvedbo disciplinskega postopka.

Učinkovito sredstvo za doseganje zelenih standardov vojaške discipline je tudi letna službena ocena. Enotovni podčastnik s poveljujočim neposredno sodeluje pri izdelavi službene ocene podrejenih. Pri tem morajo podrejeni razumeti pomen letne službene ocene, ki je pomembna za njihov nadaljnji karierni razvoj. Letna službena ocena, da vedeti podrejenim, ali so s svojim delom dosegli ali bili uspešni pri doseganju predpisanih in zelenih standardov. Letno službeno oceno lahko tako poveljujoči in enotovni podčastnik uporabita kot motivacijsko sredstvo, ki vzpodbudi podrejene k doseganju boljših rezultatov pri doseganju zahtevane stopnje usposobljenosti, motivaciji pri delu ali dvigu vojaške discipline pripadnika.

Uradni razgovor je še ena od metod, ki se lahko uporabi za doseganje zelenih standardov vojaške discipline, ki pa je inštruktorji in enotovni podčastniki ne izvajajo, ampak je v pristojnosti nadrejenega. Zakon o službi v Slovenski vojski tako določa, da nadrejeni odloči, da na uradnem razgovoru, glede na vrsto zadeve, ki se obravnava, sodelujejo vodni ali četni zaupnik, psiholog, podčastnik ali častnik, ki opravlja ustrezno dolžnost, povezano z obravnavano zadevo. Nadrejeni lahko za sodelovanje vojaške osebe ustrezne službe ali dolžnosti na uradnem razgovoru zaprosi višje nadrejenega, če takšna oseba ne spada v njegovo pristojnost (Zakon o službi v Slovenski vojski, 2007, 1). Uradni razgovor se vpiše v knjigo uradnih razgovorov.

Zadnja metoda, pri kateri enotovni podčastnik v skladu z 58. členom Zakona o obrambi oceni oziroma ugotovi, da so izpolnjeni vsi pogoji suma kršitve vojaške discipline, ravna kot v 116. členu določajo Pravila službe v Slovenski vojski, in sicer lahko vsak po službeni poti obvesti nadrejenega o sumu kršitve vojaške discipline. Nadrejeni, ki je obvestilo sprejel, je dolžan o tem v 24 urah obvestiti vojaško osebo, pristojno za vložitev predloga za uvedbo disciplinskega postopka.

Skozi raziskavo smo ugotovili, da ima za krepitev oziroma dvig standardov vojaške discipline enotovni podčastnik na voljo kar nekaj metod, večinoma bo za preprečevanje lažjih kršitev uporabljal neformalni razgovor ali izdajal ustna opozorila kršiteljem. Pri tem mora biti dosleden pri beleženju izdanih opozoril, saj mu bo to v prihodnje pomagalo pri razvojnem svetovanju, spremljanju stanja vojaške discipline v enoti in obveščanju nadrejenega o zaznavah kršitev. Vadbe na odzivnosti na ukaze naj enotovni podčastnik ne uporabi prepogosto in le kot enega od pripomočkov za dvig stanja vojaške discipline. Prepogosto izvajanje vadbe na ukaze lahko ima na podrejene negativen učinek in lahko povzroči nezadovoljstvo, nepotrebne poškodbe in slabšanje stanja morale v enoti. Da bi se enotovni podčastnik izognil izvajanju nepriljubljenih ukrepov, mora zagotoviti, da vsi v enoti natančno poznajo predpisane in željene standarde vojaške discipline ter cilje, ki morajo biti realni in dosegljivi njihovim trenutnim sposobnostim.

5.3 Težave, s katerimi se lahko sreča enotovni podčastnik

5.3.1 Enotovni podčastnik nima podpore poveljnika enote

Enotovni podčastnik je neposredno odgovoren svojemu poveljniku, izvaja naloge po njegovih ukazih in usmeritvah, je strokovnjak na taktičnem in tehničnem področju, je proaktiven ter mu svetuje pri vseh zadevah, ki so povezane z enoto. Med njima mora vladati medsebojno spoštovanje in zaupanje. Enotovni podčastnik nima pristojnosti poveljevanja razen vodnega podčastnika, ki vodi in organizira delo v odsotnosti poveljnika v skladu z navodili ter pooblastilom poveljujočega. Tako je vloga enotovnega podčastnika predvsem, da svojemu poveljujočemu podaja uporabne in

dobre nasvete. Dober poveljujoči, ki razume vlogo enotovnih podčastnikov, bo upošteval in zaupal nasvetom svojega enotovnega podčastnika, saj se zaveda, da gre za najizkušenejšega podčastnika v enoti, ki je strokovnjak na svojem področju in ima neposreden stik s podrejenimi vojaki ter podčastniki. Pa vendar se lahko v posameznih primerih zgodi, da poveljujoči odklanja, ne upošteva oziroma ne zaupa nasvetom svojega enotovnega podčastnika. Razlog za to je lahko neizkušenost poveljujočega, ki še ne pozna dobro vloge in pomena enotovnega podčastnika, ali pa je nezaupanje posledica prejšnjih slabih izkušenj z enotovnim podčastnikom. Če enotovni podčastnik ugotovi, da njegov poveljujoči ne upošteva njegovih nasvetov, je čas, da se odkrito pogovori z njim, pri tem pa mora biti popolnoma prepričan, da je pri tem upošteval vse vidike in ima pri zadevi prav. Za nasvet, kako se s tem soočiti, lahko vedno vpraša svojega nadrejenega enotovnega podčastnika, ki mu bo s svojim znanjem ter izkušnjami svetoval, kako pristopiti k pogovoru s poveljujočim in se z njim odkrito pogovoriti.

Pogovor s poveljujočim mora potekati v spoštljivem odnosu, pri katerem mora enotovni podčastnik poveljujočemu razložiti, kako vidi svojo vlogo v enoti in kako lahko s svojim znanjem ter izkušnjami prispeva k razvoju enote. EPČ mora pri tem razložiti poveljujočemu, da je njegova naloga, da ga podpira in mu pomaga pri njegovih odločitvah. S pogovorom poskuša ugotoviti, kaj je vzrok zavrnitve njegovih predlogov in nasvetov, ter razložiti poveljujočemu, da svojega dela ne bo mogel upravljati učinkovito, če med njima ne bo vladalo popolno zaupanje in spoštovanje.

Mlajši in neizkušenejši poveljujoči na začetku svoje kariere velikokrat mislijo, da so pri vseh odločitvah sami, ker še ne poznajo dobro vloge enotovnega podčastnika oziroma se ne zavedajo, kakšno pomoč lahko pričakujejo od enotovnega podčastnika. Enotovni podčastnik jim lahko s svojimi izkušnjami in z znanjem svetuje oziroma olajša sprejemanje odločitev. Kljub temu pa se lahko zgodi, da v določenih primeri poveljujoči ne upoštevajo predlogov in nasvetov svojih enotovnih podčastnikov.

Odkrit pogovor s poveljujočim bo v večini primerov rešil težavo in bosta poveljujoči ter enotovni podčastnik delovala kot tim, ki bo skupaj deloval za uspeh enote ter v dobro svojih podrejenih. Podpora poveljujočega bo enotovnemu podčastniku še posebej pomembna, kadar bo potrebno v enoti izvajati ukrepe za dvig oziroma utrjevanje vojaške discipline. Ukrepi za utrjevanje vojaške discipline so večinoma nepriljubljeni in lahko pri podrejenih naletijo na odpor. Tako je še posebej pomembno, da podrejeni natančno poznajo zahtevane in pričakovane standarde vojaške discipline ter da so ukrepi, ki jih izvaja enotovni podčastnik dogovorjeni, v skladu in z odobritvijo poveljujočega v enoti. Če pri izvajanju ukrepov za dvig oziroma krepitev vojaške discipline ne bo usklajenosti med enotovnim podčastnikom in poveljujočim, lahko to podrejeni razumejo kot neusklajenost med njima, kar lahko vodi do razdora v enoti.

Zato je pomembno, da enotovni podčastnik podpira odločitve nadrejenega, mu pri tem pomaga z nasveti in izkušnjami. Pri tem pa poveljujoči sprejema nasvete in predloge enotovnega podčastnika ter sprejema odločitve na podlagi medsebojnega sodelovanja, spoštovanja in zaupanja.

5.3.2 Spodkopavanje avtoritete EPČ od podrejenih PO

Enotovni podčastnik je podčastnik z največ izkušnjami in znanjem v enoti. S svojim izgledom in ravnanjem mora biti vzor vsem podčastnikom in vojakom v enoti ter mora vedno težiti k temu, da svoje delo opravlja maksimalno profesionalno. Postaviti si mora visoke standarde glede znanja, usposobljenosti in vojaške discipline ter te standarde prenašati na podrejene podčastnike in vojake v enoti. Če želi enotovni podčastnik učinkovito opravljati svojo dolžnost, potrebuje podporo svojih podrejenih podčastnikov, ki so odgovorni za učinkovito in uspešno delovanje enote. Dober enotovni podčastnik bo svojim podrejenim podčastnikom mentor, svetovalec, učitelj in vzor. Zato si enotovni podčastnik, če želi, da ga podrejeni podčastniki podpirajo in mu sledijo, nikoli ne sme dovoliti, da bi kršil standarde, ki jih je določil. Še posebej pomembno je to pri uveljavljanju in krepitvi vojaške discipline, saj bi vsako nedosledno spoštovanje predpisanih standardov s strani enotovnega podčastnika, podrejenim podčastnikom ter vojakom bil slab vzgled. To bi posledično vodilo do slabšanja oziroma nižanja predpisanih standardov vojaške discipline.

Če bo enotovni podčastnik delo opravljal dosledno, strokovno in profesionalno, bo s svojimi podčastniki razvil pristen profesionalni odnos. Ta odnos mora temeljiti na medsebojnem spoštovanju, zaupanju in skrbi za svoje podrejene podčastnike ter vojake. S tem bo zmanjšal ali popolnoma izničil možnost, da bi se v enoti razvilo nezadovoljstvo, nezaupanje ali nemotiviranost za delo, ki bi lahko privedla do spodkopavanja avtoritete enotovnega podčastnika ali poveljujočega enote.

Kljub temu se lahko zgodi, da kakšen podčastnik zavedno ali nezavedno poskuša spodkopati avtoriteto enotovnega podčastnika. Tako, da pred podrejenimi ali ostalimi podčastniki nenehno komentira ali kritizira vsak njegov korak ali dejanje z namenom, da ga poskuša sramotiti, predstaviti kot nesposobnega, nestrokovnega ali pa poskuša prepričati nadrejenega, da enotovni podčastnik ne opravlja svojega dela strokovno in profesionalno.

Takoj, ko enotovni podčastnik zazna takšno dejanje, mora nemudoma ukrepati. Najprej bo nastalo situacijo poskušal rešiti tako, da bo tega podčastnika povabil na razgovor. Razgovor mora potekati na spoštljiv način brez jeze ali zamere, kjer enotovni podčastnik podrejenemu podčastniku natančno razloži, za katera njegova dejanja ali vedenje smatra, da so bila naravnana proti njemu. S tem mu da jasno vedeti, da si vedno prizadeva za dobrobit enote in da ne bo toleriral spodkopavanja avtoritete pred podrejenimi, ki bi lahko vodila do nezadovoljstva ali nižanja standardov

spoštovanja vojaške discipline v enoti. Enotovni podčastnik pri tem pozorno posluša razlago dejanj ali vedenja podrejenega podčastnika ter vzroke, ki so privedli do tega. Odkrit pogovor bo običajno rešil nastalo situacijo, saj mora biti v interesu obeh, da poveljujoči delajo po najboljših močeh za dobrobit enote in njenih pripadnikov. Pri tem pa mora enotovni podčastnik poudariti, da morebitna nesoglasja oziroma nestrinjanja v prihodnje rešujeta skupaj in ne pred podrejenimi vojaki. V primeru, da enotovni podčastnik ne bi imel dovolj znanja ali izkušenj, da bi samostojno rešil nesoglasja, ki jih ima s podrejenim podčastnikom, lahko vedno za nasvet ali posredovanje pri iskanju skupne rešitve zaprosi enotovnega podčastnika, ki jima je nadrejen. Tako vsi skupaj poiščejo rešitev in odpravijo nesoglasja, da bi lahko vsi v enoti še naprej delovali kot tim.

5.3.3 Nedoslednost pri krepitvi vojaške discipline

Standardi vojaške discipline morajo v enoti biti natančno določeni. Predpisane in zahtevane standarde vojaške discipline morajo poznati in jih razumeti vsi pripadniki v enoti, saj jih bo le tako lahko vsak pripadnik dosledno upošteval in spoštoval.

Spremljanje spoštovanja vojaške discipline je ena izmed pomembnejših nalog enotovnega podčastnika, ki je soodgovoren za stanje vojaške discipline v enoti, zato se pričakuje, da ob vsakem zaznavanju odstopanja od predpisanih oziroma zahtevanih standardov, predlaga in izvede ukrepe za krepitev oziroma dvig vojaške discipline. Pri tem se mora zavedati, da ukrepi, ki jih predlaga in jih skupaj s poveljujočim sprejmeta, ne smejo biti odvisni od tega, komu so ti ukrepi namenjeni, ampak morajo biti sprejeti ukrepi uravnoteženi in za podobne kršitve enaki.

Za ohranitev visokih standardov vojaške discipline je pomembno, da enotovni podčastnik dosledno obravnava vsako kršitev vojaške discipline, saj bo vsako neukrepanje lahko nehote dalo podrejenim signal, da ob podobnih kršitvah ne bodo deležni ukrepov za izboljšanje oziroma krepitev stanja vojaške discipline. Nedoslednost pri ukrepih, da nekdo za kršitev ni deležen ukrepov za krepitev vojaške discipline, nekdo pa je za enako ali podobno kršitev deležen ukrepa, vodi do nezadovoljstva, sporov, upada motivacije pripadnikov in razdorov v enoti. Prav tako lahko nedosledno ukrepanje pri kršitvah standardov vojaške discipline vodi k temu, da manjše kršitve postopoma prerastejo v težje kršitve standardov vojaške discipline, ki bodo zahtevale strožje in bolj nepriljubljene ukrepe za krepitev vojaške discipline ali pa uvedbe disciplinskih postopkov zoper pripadnike v enoti zaradi težjih kršitev vojaške discipline. Tako lahko ob zaznavi kršitev, nedoslednost pri uvajanju ukrepov za krepitev vojaške discipline negativno vpliva na stanje v enoti, ki se kaže v nespoštovanju vojaške discipline, nespoštovanju linije poveljevanja, izurjenosti enote in sposobnosti, da pripadniki v enoti delujejo kot dober tim, ki je sposoben premagati vse ovire.

Enotovni podčastnik mora tako skupaj s poveljujočim biti dosleden pri uveljavljanju in izvajanju ukrepov za krepitev vojaške discipline. To lahko doseže tako, da seznaní poveljujočega o vseh zaznanih kršitvah standardov vojaške discipline v enoti, mu predlaga in svetuje pri uvedbi ukrepov za krepitev vojaške discipline ter da jih skupaj določita in sprejmeta. Tako se izogneta morebitnemu nesoglasju pri uveljavljanju ukrepov ter ostalim pripadnikom v enoti dajeta zgled, da sodelujeta kot tim in delata skupaj za dobro vseh v enoti.

5.3.4 Pomanjkanje izkušenj in znanja pri uveljavljanju vojaške discipline

Kdaj in kako mora enotovni podčastnik izvajati ukrepe za krepitev vojaške discipline, je zapisano v Pravilih službe, direktivah in priročnikih, ki jih mora poznati ter upoštevati. Pri odločitvi, kdaj in kako bo izvajal ukrepe za krepitev vojaške discipline, pa imajo v veliki meri vlogo tudi osebne lastnosti, izkušnje in znanje, ki ga je enotovni podčastnik v svoji dolgoletni karieri nabral. Pot od vojaka do enotovnega podčastnika je dolga in zahtevna ter pogostokrat vključuje opravljanje del in nalog v različnih enotah Slovenske vojske. Pri tem je na primer lahko služboval v delovnem okolju, kjer so bili postavljeni visoki standardi vojaške discipline in usposobljenosti, z vojaki in s poveljujočimi, ki so bili visoko motivirani za delo in kjer ni bilo večjih težav z vojaško disciplino. V takšni enoti je dobil dober zgled glede uveljavljanja zahtevanih standardov vojaške discipline, ker pa v enoti zaradi motiviranosti in pripravljenosti njenih pripadnikov za delo ni bilo večjih težav s kršenjem vojaške discipline, se lahko zgodi, da nima dovolj oziroma lahko ima manj izkušenj z uveljavljanjem ukrepov za krepitev ter izboljšanje vojaške discipline v enoti. Različne pretekle izkušnje lahko tako vplivajo, kako se bo enotovni podčastnik ob zaznavanju upada predpisanih standardov ali kršitvah vojaške discipline soočil s težavo. Nepravilno izbrani in izvajani ukrepi za krepitev vojaške discipline lahko imajo na enoto negativen učinek ter lahko vodijo do nezadovoljstva in upada motivacije pripadnikov ali pa še poslabšajo stanje vojaške discipline v enoti.

Enotovni podčastnik se mora zavedati, da pri uveljavljanju vojaške discipline ni sam, vedno, kadar dvomi v pravilnost sprejetih ukrepov za krepitev vojaške discipline ali če sumi, da zadevi ni kos, se vedno o tem lahko pogovori in vpraša za nasvet svojega nadrejenega enotovnega podčastnika. Nadrejeni enotovni podčastnik lahko s svojimi izkušnjami in z znanjem svetuje ter predlaga, katere ukrepe je smiselno sprejeti ter kako jih izvajati, da bodo sprejeti ukrepi imeli največji učinek za dvig ravni vojaške discipline v enoti. Dobro je, da so vsi sprejeti ukrepi dogovorjeni, odobreni in imajo podporo s strani poveljujočega, ki je odgovoren za stanje discipline v enoti. S tem enotovni podčastnik doseže, da podrejeni pripadniki vidijo, da poveljujoči in enotovni podčastnik delujeta kot tim, ki ima iste cilje glede standardov vojaške discipline v enoti.

6 ZAKLJUČKI

Nedvoumno lahko ugotovimo, da je dosledno spoštovanje vojaške discipline ključen element za uspešno delovanje vsake vojaške organizacije, in sicer tako v miru kot v oboroženem spopadu. Zato je urjenje in vzdrževanje visokih standardov vojaške discipline tudi v Slovenski vojski ena od prioriternih nalog. Vso delo in vse naloge, ki jih pripadniki Slovenske vojske izvajajo, pa naj bo to nošenje uniforme, pozdravljanje višjih po činu, vzdrževanje opreme in materialno tehničnih sredstev, urjenje, stražarska služba itd., so povezani s spoštovanjem vojaške discipline. Da bi pripadniki dosledno spoštovali postavljene standarde vojaške discipline, pa morajo poznati namen in razlog spoštovanja ter urjenja vojaške discipline. Šele takrat, ko bodo popolnoma poznali in razumeli namen urjenja in utrjevanja vojaške discipline, bodo to lahko sprejeli kot nekaj, kar jim bo omogočilo, da bodo s tem učinkoviteje delovali skupaj kot enota. Ko se pripadniki zavedajo pomena vojaške discipline za učinkovito delovanje enote, se pri njih začne razvijati samodisciplina, ki omogoči, da svoje delo opravljajo strokovno in profesionalno tudi brez stalnega nadzora poveljujočega ter enotovnega podčastnika.

Slovenska vojska daje velik poudarek na urjenju in utrjevanju vojaške discipline, saj se zaveda njenega pomena za učinkovito delovanje. Natančno ima predpisane zahtevane standarde vojaške discipline, kako jih uriti, kdo je odgovoren za stanje discipline v enoti in kakšne so sankcije, če pride do kršitev. Spoštovanje predpisanih standardov vojaške discipline je tako proces, ki se neprenehoma spremlja in nadzira. Odgovorni za stanje vojaške discipline v enoti je poveljujoči, ki mu je s svojimi izkušnjami in z znanjem v pomoč enotovni podčastnik. Dober enotovni podčastnik bo stalno spremljal spoštovanje predpisanih standardov vojaške discipline v enoti in bil sam pri tem dosleden ter samodiscipliniran, saj bo le tako lahko vzor ter tako isto zahteval od svojih podrejenih vojakov ter podčastnikov. Doseganju visokih standardov vojaške discipline bo moral posvetiti veliko časa in truda, ki bo od njega zahtevalo dobro načrtovanje in pravočasno ter pravilno ukrepanje, ko oziroma če pride do kršitve vojaške discipline. Pravočasno in pravilno ukrepanje, ki mora biti dogovorjeno in odobreno s strani poveljujočega, bo preprečilo nižanje standardov vojaške discipline in v prihodnje preprečilo težje kršitve vojaške discipline.

Ugotovimo lahko, da je za stanje in dosledno spoštovanje standardov vojaške discipline v enoti v veliki meri odgovoren enotovni podčastnik, saj je njegova odgovornost, da jo nenehno spremlja in nadzira, ob zaznavanju kršitev ali nižanju standardov takoj poroča nadrejenemu, mu svetuje in predlaga rešitve za njeno odpravo. Enotovni podčastnik tako v sodelovanju s poveljujočim, sprejema potrebne ukrepe za krepitev vojaške discipline. O izvedenih ukrepih in njihovi uspešnosti za izboljšanje stanja vojaške discipline je dolžan poročati poveljujočemu.

7 BIBLIOGRAFIJA

- Agencija za raziskovanje RS. (2008-2009). *Termania*. Pridobljeno iz Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja 18. 6. 2019: <https://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474967/disciplina>
- Boštjančič Gombač, K. (2009). *Disciplinski postopek v Slovenski vojski*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani .
- Clausewitz, v. C. (2001). *O vojni*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Cvetek, A. (2018). *Priročnik za inštruktorje Centra vojaških šol Slovenske vojske*. Center vojaških šol.
- Direktiva o načinu dela podčastnikov z vojaki, kandidati in slušatelji. (27. 3 2009). Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
- Direktiva o organiziranju in delovanju podčastniškega zbora Slovenske vojske. (4. 1 2012). Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske.
- Field Manual št. 22-100. (1990). *Army Leadership (FM 22-100)*. Washington, DC: Headquarters Of The Army.
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. (2019). Pridobljeno iz Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU 19. 6. 2019: <https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika/3536947/disciplina?View=1&Query=disciplina&View=1&Query=disciplina>
- Lubi, D. (2007). *Temelji vodenja in poveljevanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Natova strategija razvoja in smenice delovanja podčastniških zborov v okviru zavezništva. (15. 9 2017). NATO.
- Pravila službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, 84/09*. (5. 9 2009). Pridobljeno iz <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=199649&stevilka=2918>, 19. 6. 2019
- Praznik, M. (2018). *Priročnik za podčastnike Slovenske vojske*. Center vojaških šol.
- Praznik, M. (April 2019). Katalog splošnih individualnih vojaških veščin Nivo 1 - 4. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
- Zakon o obrambi (ZObr), Uradni list RS, št. 82/94*. (30. 12 1994). Pridobljeno iz <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO532>, 8.1.2020